

**SAAREMAA VALLA 2021. AASTA
EELARVE JA EELARVE SELETUSKIRI**

SISUKORD

Saaremaa valla 2021. aasta koondeelarve	4
Saaremaa valla 2021. aasta tulud	6
Saaremaa valla 2021. aasta põhitegevuse kulud	7
Saaremaa valla 2021. aasta investeerimistegevuse kulud	9
Saaremaa valla 2021. aasta finantseerimistegevuse kulud.....	17
SISSEJUHATUS	18
Ülevaade majanduskeskkonnast	18
Määruse üldisloomustus	19
Saaremaa valla 2021. aasta eelarve lühiülevaade	20
Eelarve menetlemise käik vallavalitsuses.....	21
TULUD	22
Põhitegevuse tulud	22
Maksud	22
Kaupade ja teenuste müük.....	24
Saadud toetused	27
Muud tegevustulud	27
Investeerimistegevuse tulud	28
KULUD VALDKONDADE LÕIKES	29
Põhitegevuskulude olulisemad muutused 2021. aastal.....	29
Üldised valitsussektori kulud.....	30
Avalik kord	33
Majandus	34
Keskkonnakaitse	35

Elamu- ja kommunaalmajandus	37
Tervishoid.....	38
Vaba aeg ja kultuur.....	39
Haridus.....	44
Sotsiaalne kaitse	51
FINANTSEERIMISTEGEVUS.....	54
Saaremaa valla 2021. aasta eelarve finantseerimistegevuse kulud.....	54
Lisa 1 „Saaremaa valla 2021. aasta eelarve“ seletuskirja eelnõule.....	55
Lisa 2 „Saaremaa valla 2021. aasta eelarve“ seletuskirja eelnõule.....	57

Saaremaa valla 2021. aasta koondeelarve

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU		48 179 011	49 476 969	1 297 958
Maksutulud		27 554 923	27 237 000	-317 923
Tulud kaupade ja teenuste müügist		3 784 304	3 741 583	-42 721
Saadavad toetused tegevuskuludeks		16 554 784	18 298 386	1 743 602
Muud tegevustulud		285 000	200 000	-85 000
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU		44 641 160	45 621 343	980 183
Antavad toetused tegevuskuludeks		4 808 620	4 528 293	-280 327
Muud tegevuskulud		39 832 540	41 093 050	1 260 510
Üldised valitsussektori teenused		5 341 454	5 603 379	261 925
Antavad toetused tegevuskuludeks		53 100	52 780	-320
Muud tegevuskulud		5 288 354	5 550 599	262 245
Avalik kord ja julgeolek		53 447	53 345	-102
Antavad toetused tegevuskuludeks		15 245	15 000	-245
Muud tegevuskulud		38 202	38 345	143
Majandus		3 768 637	3 584 744	-183 893
Antavad toetused tegevuskuludeks		2 181 162	2 110 777	-70 385
Muud tegevuskulud		1 587 475	1 473 967	-113 508
Keskkonnakaitse		1 798 221	2 051 457	253 236
Antavad toetused tegevuskuludeks		33 000	33 000	0
Muud tegevuskulud		1 765 221	2 018 457	253 236
Elamu- ja kommunaalmajandus		604 360	430 000	-174 360
Antavad toetused tegevuskuludeks		92 000	72 000	-20 000
Muud tegevuskulud		512 360	358 000	-154 360
Tervishoid		3 521	28 000	24 479
Antavad toetused tegevuskuludeks		0	25 000	25 000
Muud tegevuskulud		3 521	3 000	-521
Vabaaeg, kultuur ja religioon		5 000 532	4 849 210	-151 322
Antavad toetused tegevuskuludeks		1 102 888	925 710	-177 178
Muud tegevuskulud		3 897 644	3 923 500	25 856
Haridus		23 849 956	24 686 246	836 290
Antavad toetused tegevuskuludeks		470 607	404 209	-66 398
Muud tegevuskulud		23 379 349	24 282 037	902 688
Sotsiaalne kaitse		4 221 032	4 334 962	113 930
Antavad toetused tegevuskuludeks		860 618	889 817	29 199
Muud tegevuskulud		3 360 414	3 445 145	84 731
PÕHITEGEVUSE TULEM		3 537 851	3 855 626	317 775

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
INVESTEERIMISTEGEVUS KOKKU		-6 092 843	-6 313 628	-220 785
Põhivara müük		300 000	300 000	0
Põhivara soetus		-6 483 007	-10 251 668	-3 768 661
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine		1 070 141	5 559 891	4 489 750
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine		-740 677	-1 072 800	-332 123
Osaluste soetus		0	-594 551	-594 551
Finantstulud		700	500	-200
Finantskulud		-240 000	-255 000	-15 000
EELARVE TULEM		-2 554 992	-2 458 002	96 990
FINANTSEERIMISTEGEVUS KOKKU		1 952 707	1 943 627	-9 080
Kohustuste võtmine		5 500 000	5 500 000	0
Kohustuste tasumine		-3 547 293	-3 556 373	-9 080
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS		-602 285	-514 375	0
Eelarve tulude maht kokku		55 652 137	61 351 735	5 699 598

Saaremaa valla 2021. aasta tulud

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU		48 179 011	49 476 969	1 297 958
Maksutulud		27 554 923	27 237 000	-317 923
Füüsilise isiku tulumaks		26 315 670	26 000 000	-315 670
Maamaks		1 229 253	1 230 000	747
Reklaamimaks		7 000	6 000	-1 000
Teede ja tänavate sulgemise maks		3 000	1 000	-2 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist		3 784 304	3 741 583	-42 721
Riigilõivud		55 000	55 000	0
Tulud haridusalasest tegevusest		1 621 819	1 527 063	-94 756
Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest		118 860	123 500	4 640
Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest		223 600	253 600	30 000
Tulud sotsiaalalasest tegevusest		1 435 748	1 477 402	41 654
Tulud elamu- ja kommunaalmajandusest		94 982	94 612	-370
Tulud korraldusalasest tegevusest		0	0	0
Tulud üldvalitsemisest		9 480	9 900	420
Tulud transpordialasest tegevusest		30 000	30 000	0
Üür ja Rent		112 819	108 510	-4 309
Õiguste müük		28 496	28 496	0
Muude toodete ja teenuste müük		53 500	33 500	-20 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks		16 554 784	18 298 386	1 743 602
Tasandusfond		1 891 606	2 545 198	653 592
Toetusfond		11 495 285	12 103 958	608 673
Tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimine		3 167 893	3 649 230	481 337
Muud tegevustulud		285 000	200 000	-85 000
Kaevandamise õiguse tasu		222 000	150 000	-72 000
Laekumised vee erikasutusest		63 000	50 000	-13 000
Muud eespool nimetatata tulud		0	0	0
INVESTEERIMISTEGEVUSE TULUD KOKKU		1 370 841	5 860 391	4 489 550
Põhivara müük		300 000	300 000	0
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine		1 070 141	5 559 891	4 489 750
Finantstulud		700	500	-200
FINANTSEERIMISTEGEVUSE TULUD KOKKU		5 500 000	5 500 000	0
Kohustuste võtmine		5 500 000	5 500 000	0
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS		-602 285	-514 375	0
Eelarve tulude maht kokku		55 652 137	61 351 735	5 699 598

Saaremaa valla 2021. aasta põhitegevuse kulud

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU		44 641 160	45 621 343	980 183
sh antavad toetused		4 808 620	4 528 293	-280 327
sh muud tegevuskulud		39 832 540	41 093 050	1 260 510
01- Üldised valitsussektori teenused		5 341 453	5 603 379	261 926
Volikogu		235 505	227 655	-7 850
Vallavalitsus		4 808 598	5 020 274	211 676
Kohaliku omavalitsuse üksuse reservfond		260 000	260 000	0
Muud üldised valitsussektori teenused		37 350	95 450	58 100
03- Avalik kord ja julgeolek		53 447	53 345	-102
Politsei		5 000	5 000	0
Päästeteenused		18 447	18 345	-102
Muu avalik kord		30 000	30 000	0
04- Majandus		3 768 636	3 584 744	-183 892
Maakorraldus		3 000	3 000	0
Mineraalse toorme kaevandamine		14 000	14 000	0
Maanteetransport		675 000	626 048	-48 952
Ühistranspordikorraldus		1 961 665	1 963 635	1 970
Veetransport		257 629	284 487	26 858
Kaubandus (autokauplused)		21 684	24 094	2 410
Turism		163 600	71 142	-92 458
Üldmajanduslikud arendusprojektid		233 750	265 527	31 777
Muu majandus (sh majanduse haldus)		438 308	332 811	-105 497
05- Keskkonnakaitse		1 798 221	2 051 457	253 236
Jäätmekäitlus		146 200	145 200	-1 000
Avalike alade puhastus		1 589 021	1 779 497	190 476
Heitveekäitlus		33 000	33 000	0
Haljastus		30 000	93 760	63 760
06- Elamu- ja kommunaalmajandus		604 360	430 000	-174 360
Elamumajanduse arendamine		85 000	65 000	-20 000
Kommunaalmajanduse arendamine		4 000	4 000	0
Veevarustus		1 120	0	-1 120
Tänavavalgustus		253 000	253 000	0
Muu kommunaalmajanduse tegevus		261 240	108 000	-153 240
07- Tervishoid		3 521	28 000	24 479
Üldmeditsiiniteenused		3 521	3 000	-521
Muu tervishoid		0	25 000	25 000

08- Vabaaeg, kultuur ja religioon	5 000 533	4 849 210	-151 323
Sporditegevus	1 224 624	1 221 354	-3 270
Noorsootöö ja noortekeskused	675 130	685 494	10 364
Vaba aja tegevused	234 880	271 647	36 767
Raamatukogud	1 022 043	1 025 516	3 473
Rahvakultuur	1 405 512	1 377 172	-28 340
Teatrid	173 844	173 844	0
Religiooni- ja muud ühiskonnateenused	38 000	38 000	0
Muu vaba aeg, kultuur, religioon, sh haldus	226 500	56 183	-170 317
09- Haridus	23 849 957	24 686 246	836 289
Alusharidus (lasteaiad)	6 661 549	6 763 088	101 539
Põhi- ja üldkeskharidus	12 207 994	12 894 731	686 737
Üldkeskhariduse õpetajate tööjõukulud	1 110 330	1 051 679	-58 651
Noorte huviharidus ja huvitegevus	900 171	879 167	-21 004
Koolitransport	278 959	331 948	52 989
Koolitoit	1 353 995	1 335 950	-18 045
Õomaja	75 222	75 223	1
Hariduse abiteenused	883 977	984 847	100 870
Muu haridus, sh hariduse haldus	377 760	369 613	-8 147
10- Sotsiaalne kaitse	4 221 032	4 334 962	113 930
Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	503 253	556 907	53 654
Eakate sotsiaalhoolekandeesutused	2 210 716	2 250 653	39 937
Muu eakate sotsiaalne kaitse	33 000	32 000	-1 000
Laste ja noorte sotsiaalhoolekandeesutused	531 202	505 796	-25 406
Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	661 962	688 172	26 210
Töötute sotsiaalne kaitse	15 000	15 000	0
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele	10 000	10 000	0
Riiklik toimetulekutoetus	208 899	229 194	20 295
Muu sotsiaalne kaitse	47 000	47 240	240

Saaremaa valla 2021. aasta investeerimistegevuse kulud

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD KOKKU		7 463 684	12 174 019	4 710 335
Põhivara soetus		6 483 007	10 251 668	3 768 661
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine		740 677	1 072 800	332 123
Osaluste soetus		0	594 551	594 551
Finantskulud		240 000	255 000	15 000

INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD		12 174 019
Põhivara soetus	PVS	10 251 668
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	ASF	1 072 800
Osaluste soetus	OS	594 551
Finantskulud		255 000

01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED		
Valitsussektori võla teenindamine		255 000
Laenu intressid		255 000
04 MAJANDUS		
Tänavate rekonstrueerimine, ehitus		3 837 788
Riigigümnaasiumi piirkonna arendus	PVS	476 688
Kuressaare Aia tänava läbimurre	PVS	1 961 630
Lümanda pargiteed	PVS	40 000
Kuressaare Tallinna tänava projekteerimine	PVS	25 000
Kaali-Kõljala kergliiklustee	ASF	132 470
Valla teed ja tänavad (Kuressaare)	PVS	77 732
Valla teed ja tänavad (Kaarma)	PVS	162 187
Valla teed ja tänavad (Lümanda)	PVS	5 713
Valla teed ja tänavad (Kärla)	PVS	94 169
Valla teed ja tänavad (Leisi)	PVS	212 175
Valla teed ja tänavad (Valjala)	PVS	99 111
Valla teed ja tänavad (Salme)	PVS	78 129
Valla teed ja tänavad (Kihelkonna)	PVS	100 334
Valla teed ja tänavad (Orissaare)	PVS	83 257
Valla teed ja tänavad (Pöide)	PVS	61 094
Valla teed ja tänavad (Mustjala)	PVS	60 372
Valla teed ja tänavad (Laimjala)	PVS	61 519
Valla teed ja tänavad (Pihtla)	PVS	20 614
Valla teed ja tänavad (Torgu)	PVS	35 594
Erateede korrastamise toetus	ASF	50 000

Veetransport		198 090
Hõljuki soetus	PVS	167 760
Abaja Puhkeala MTÜ toetus	ASF	16 830
Orissaare Kalasadam MTÜ toetus	ASF	13 500
Muu majandus		510 845
Planeeringud ja projektid	PVS	40 000
Kaasav eelarve	ASF	50 000
Sääre tuletorni tehnohoone	PVS	300 000
Kuressaare turuhoone	PVS	76 552
Orissaare bussijaama hoone fassaadi remont	PVS	44 293
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS		
Elamumajanduse arendamine		450 000
Hajaasustus	ASF	400 000
Maapiirkondade perede elutingimuste parandamise toetusmeede	ASF	50 000
Veevarustus		794 551
Mändjala veevõrk	ASF	200 000
Leisi veevõrk	OS	300 000
Sõmera veevõrk	OS	200 000
Riigigümnaasiumi sadeveetrass Kuressaare, Rohu tänav	OS	44 551
Kuressaare Hariduse tänava sadeveetrass	OS	50 000
08 VABA AEG JA KULTUUR		
Sport		110 000
Kunstlume tootmise võimekus	PVS	80 000
Kuressaare kunstmurustaadioni tribüün	PVS	30 000
Muu vabaaeg ja kultuur		134 000
Bellingshauseni mälestusmärk	PVS	134 000
Muinsuskaitse		160 000
Saaremaa vanimate sakraalehitiste remondi toetamine	ASF	160 000
09 HARIDUS		
Alusharidus		2 988
Kuressaare Pargi Lasteaed omanikujärelevalve lõppmakse	PVS	2 988
Üldhariduskoolid		4 289 446
Leisi Kooli hoone ümberehitustööd	PVS	181 729
Kuressaare Hariduse tänava kooli hoone	PVS	1 982 270
Kuressaare Gümnaasiumi ujula	PVS	1 001 847
Valjala Põhikool	PVS	1 123 600
Noorte huviharidus ja huvitegevus		63 726
Kuressaare Muusikakooli proovisaal	PVS	63 726
10 SOTSIAALNE KAITSE		
Eakate sotsiaalhoolekande asutused		1 367 585
Pärsama Hooldekodu	PVS	27 000
Mustjala Päevakeskus-Pansionaat	PVS	819 000
Kuressaare Hoolekande juurdeehitis	PVS	521 585

Tänavate rekonstrueerimine, ehitus

Teede investeringute raha on analoogselt varasemate aastatega jagatud lähtuvalt 2016. aastal riigi poolt Saaremaa piirkondadele raha jagamise põhimõttest. Nimetatud põhimõte arvestab teede ja tänavate üldpikkust piirkonniti (tabel juurde lisatud). Seoses teeregistri korrastamisega väheneb 2021. aastal avalike erateede kogupikkus. Seetõttu väheneb ka tuleval aastal riigi poolt läbi toetusfondi antav teehoiu raha, täpsemad andmed muudatusest kajastatakse 2021. aasta esimese lisaelarvega eelarve majandamiskuludest. Avalikus kasutuses olevate teede ja tänavate üldpikkuse muutusest tulenevalt muutuvad piirkondade teedele ja tänavatele arvestatud summad.

Piirkond	2016 aastal %	2021 aastal %	Eelarve 2021 (eurodes)
Kuressaare	18,19	22,09	77 732
Lääne-Saare	23,83	-	-
Kaarma (end. Lääne-Saare)	-	10,95	162 187
Lümanda (end. Lääne-Saare)	-	3,09	5 713
Kärla (end. Lääne-Saare)	-	6,36	94 169
Leisi	12,06	14,32	212 175
Valjala	6,92	6,69	99 111
Salme	5,80	5,27	78 129
Kihelkonna	5,77	6,77	100 334
Orissaare	5,67	5,62	83 257
Pöide	5,07	4,12	61 094
Mustjala	4,91	4,07	60 372
Laimjala	4,61	4,15	61 519
Pihitla	3,84	4,09	20 614
Torgu	3,34	2,4	35 594
Kokku			1 152 000

Riigigümnaasiumi piirkonna arendus - Tulenevalt koostööleppest Haridus- ja Teadusministeeriumiga kohustub vald arendama rajatava riigigümnaasiumi piirkonna infrastruktuuri (teed, parklad jmt). Vastavalt hanke tulemustele on investeeringu kogumaksumus 796 688 eurot, millest 2020. aasta eelarves olid vahendid summas 320 000 eurot ja 2021. aastaks on eelarves ette nähtud vahendid 476 688 eurot.

Kuressaare Aia tänava läbimurre - Aia tänava läbimurre on kavandatud teostada 2021. aastal maksumusega 1 961 630 eurot. See on oluline liiklussageduse suunamiseks eemale puhkealast ja Kuressaare jagatud liiklusruumiga kesklinnast, et tagada sujuvam liikumine. Rahandusministeeriumi poolt eraldatud eriolukorra investeeringutoetusega rahastatakse läbimurret summas 1 615 470 eurot. Riigi toetus võimaldab pikemat aega kavandatud projekti ellu viia.

Lümanda pargiteed – Lümanda piirkonna teede rahast on 2021. aastal planeeritud teostada 40 000 euro väärtuses töid Lümanda pargis, mis hõlmavad pargis ja selle ümbruses olevate kergliiklusteede korrastamist.

Kuressaare Tallinna tänava projekteerimine – Kuressaare piirkonna teede rahast on planeeritud Tallinna tänava projekteerimine maksumuses 25 000 eurot.

Kaali-Kõljala kergliiklustee – kergliiklustee rajatakse koostöös Maanteeametiga, kes panustab täiendavalt objekti valmimisse 75 000 eurot. Valla osalus summas 132 470 eurot sisaldab kergliiklustee ja tänavavalgustuse maksumust.

Erateede korrastamise toetus – alates 01.01.2021 jõustub Saaremaa Vallavolikogu 28. mai 2020. aasta määrus nr 17 „Toetuse andmise kord maapiirkondades asuvate juurdepääsuteede remonditööde teostamiseks“. Eelarvesse on kavandatud selleks vahendid summas 50 000 eurot.

Veetransport

Hõljuk - Hõljuk on vajalik navigatsiooniväliseks hooajaks, kui jää tekkega laevad enam ei sõida ja jää veel ei kanna alternatiivsõidukit. Veetaseme languse või laevade remondi korral on sellega võimalik asendada laevaliiniireise ja olla toeks ka merepäästele. Hõljuki soetamisega alustati 2020. aastal, kuid seoses ülemaailmse eriolukorraga oli tellimuse täitmine tarnijale raskendatud. 2021. aasta esimeses pooles peaks vald saama hõljuki kogumaksumusega 167 760 eurot. Hõljuki soetust rahastatakse Riigi Tugiteenuste Keskuse väikesaarte programmist summas 122 406 eurot.

Abaja Puhkeala MTÜ toetus – MTÜ on esitanud Saarte Kalandusele projekti Abaja külas paikneva Abaja sadama merele pääsu võimaluste uuendamiseks, kaikohtade, slipitee ning tuletõrje veevõtukohta rajamiseks. 2021. aasta eelarves on kavandatud projekti omaosaluse katmiseks vahendid summas 16 830 eurot.

Orissaare Kalasadama MTÜ toetus – MTÜ on esitanud Saarte Kalandusele projekti Orissaare aleviku territooriumil paikneva Uisu sadama kaide rekonstrueerimiseks ja sildumisala süvendamiseks. 2021. aasta eelarves on kavandatud projekti omaosaluse katmiseks vahendid summas 13 500 eurot.

Muu majandus

Planeeringud ja projektid - Erinevate 2021. aasta ehitusprojektide ja uuringute kulude katteks on planeeritud 40 000 eurot. Nimetatud summa osas toimub eelarves täpsustamine lisaeeelarvetega.

Kaasav eelarve – Eelarves on kavandatud vahendeid summas 50 000 eurot.

Sääre tuletorni tehnohoone – on ühinemislepingu objekt ja kavandatud 2021. aasta eelarvesse kogusummas 300 000 eurot. Projekti rahastatakse maakondade arengustrateegiate toetusmeetmest.

Kuressaare turuhoone – on eelarvesse kavandatud kahe aastase projektina kogumaksumuses 128 103 eurot, millest 2021. aastal on eelarves 76 552 eurot ja 2022. aasta eelarvesse on kavandatud 51 551 eurot. Projekti rahastatakse maakondade arengustrateegiate toetusmeetmest, kahe aasta peale planeeritud toetus on kogusummas 77 327 eurot.

Orissaare bussijaama hoone fassaadi remont - Orissaare bussijaama remonttööde käigus teostatakse tänavapoolse fassaadi krohvimine ja värvimine. Ülejäänud fassaadile teostatakse soojustamine, krohvimine ja värvimine. Remonditakse rõdu, trepid ja tugimüürid, parandatakse sadeveesüsteemid, värvitakse räästa- ja laelaudised. Eelarvesse on kavandatud tööd maksumuses 44 293 eurot.

Elamu- ja kommunaalmajandus

Hajaasustuse programm - Riik toetab 2021. aastast alates hajaasustuse programmi rakendamist 200 000 euro ulatuses. Vald jätkab senise tava kohaselt programmi toetamist ja 2021. aastal on valla toetuse määr võrdne riigipoolse osaga, moodustades 200 000 eurot. Seega toetatakse hajaasustuse programmi kokku 400 000 euroga.

Maapiirkondade perede elutingimuste parandamise toetusmeede – 09.05.2020 jõustus Saaremaa Vallavolikogu 30. aprill 2020. aasta määrus nr 12 „Toetuse andmise kord maapiirkondades elavate perede elutingimuste parandamiseks“. Eelarvesse on kavandatud selleks vahendid summas 50 000 eurot.

Veevarustus

Mändjala veevõrk - Ehitatakse vee- ja kanalisatsiooni peatrassid Suvilate tee alla ja luuakse võimalused sealt edasi arendada kinnistutel liitumine vee- ja kanalisatsioonisüsteemidega. Kinnistute liitumisel peatrassiga on vajalik kinnistute omanike omaosalus. Seal piirkonnas on 90 hoonestatud kinnistut ja ligi 20 hoonestamata kinnistut. 2021. aastaks on eelarvesse kavandatud vahendid summas 200 000 eurot.

Leisi veevõrk - Ühinemislepingus oleva objekti „Leisi veevõrgu laiendamine ja rekonstrueerimine“ ning kanalisatsioonitrasside laiendamiseks ja parandustöödeks on eelarvesse kavandatud 300 000 eurot.

Sõmera veevõrk - Kärla aleviku Sõmera Kodu veevõrk kuulub hetkel AS-ile Hoolekandeteenused. Pärast nimetatud aktsiaseltsi tegevuse lõpetamist Saaremaal on veevõrk plaanitud üle anda kohalikule vee-ettevõtjale. Veevõrgi rekonstrueerimiseks plaanitakse küsida toetust ka KIK vastavast meetmest. Eelarvesse on kavandatud vahendid summas 200 000 eurot.

Riigigümnaasiumi sadeveetrass Kuressaare, Rohu tänav – seoses riigigümnaasiumi piirkonna arendusega korrastatakse Rohu tänaval sadeveetrass summas 44 551 eurot.

Kuressaare Hariduse tänava sadeveetrass - seoses koolihoone uuendamisega on plaanis rekonstrueerida Hariduse tänava sadeveetrass maksumusega 50 000 eurot.

Sport

Kunstlume tootmise võimekus - Vallavolikogu on andnud nõusoleku rahalise kohustuse võtmiseks 160 000 euro ulatuses eesmärgiga välja arendada nelja aasta (2019 – 2022) jooksul kunstlume tootmise võimekus Kuressaare tervisepargis. 2021. aastal planeeritakse eelarvesse 80 000 eurot, millest valla osalus moodustab 40 000 eurot ja riigipoolne toetus 40 000 eurot.

Kuressaare kunstmurustaadioni tribüün – Eelarvesse on kavandatud 30 000 eurot Kuressaare kunstmurustaadioni tribüüni katuse ja külgsainte ehituseks.

Muu vabaaeg ja kultuur

Bellingshauseni mälestusmärk - Maadeavastaja F. G. von Bellingshauseni mälestuse jäädvustamiseks on eelarvesse kavandatud 134 000 eurot, millest 43 000 eurot on saadavate toetuste omaosaluste katteks. Bellingshauseni mälestusmärgi projekti teostajaks on MTÜ Saaremaa Merekultuuri Selts. Projekti toetatakse ka Saaremaa Muuseumi SA vahendusel Kultuuriministeeriumi poolt, Riigi Tugiteenuste Keskuse „Maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusmeetmest“ ning läbi ühisrahastusplatvormi Hooandja.

Muinsuskaitse

Saaremaa vanimate sakraalehitiste remondi toetamine - Sarnaselt eelmise aastaga toetatakse Saaremaa sakraalehitiste remonditegevust 160 000 euroga.

Alusharidus

Kuressaare Pargi Lasteaed, omanikujärelevalve lõppmakse – rekonstrueeritud lasteaia hoone omanikujärelevalve lõppmakse on kavandatud eelarvesse summas 2 988 eurot.

Üldhariduskoolid

Leisi Kooli hoone ümberehitustööd - Leisi Kooli hoonesse rajatakse ruumid Pärsama Lasteaia rühma sisseseadmiseks ja selleks muudetakse raamatukogu asukohta hoones. Lasteaia ruumide rajamisel on suurimaks kitsaskohaks kanalisatsiooni ehituse võimalused. Ümberehitustööde käigus rajatakse rühma üleriie garderoob, rajatakse rühma sanitaarruumid, parandatakse ruumide akustikat ja kohandatakse valgustus vastavalt uuele planeeringule. Hind ei sisalda õue/mängu ala. Raamatukogu ruumide rajamisel hakkavad maksumust oluliselt mõjutama tuleohutusest tulenevad nõuded, nõuded tarinditele ja avatäidetele. Raamatukogu ruumid saavad väljast uue ligipääsu, asukohta muudavad fondihoidla ja lugemissaal. Eelarvesse on kavandatud ehitustööde maksumuseks koos omaniku järelevalvega kokku 181 729 eurot.

Kuressaare Hariduse tänava kooli hoone - SA Innove toel on planeeritud uuendada aastatel 2020 – 2022 Kuressaares, Hariduse tänav 13 paiknev hoone kokku 6 250 000 euro ulatuses. 2021. aastal on eelarvesse kavandatud tööd maksumuses 1 982 270 eurot.

Kuressaare Gümnaasiumi ujula - Kuressaare Gümnaasiumi ujula ja saaliosa olmeruumide rekonstrueerimiseks on olemas põhiprojekt. Tööde käigus muutuvad ujula osa esimese korruse seinad, rajatakse füsioteraapia ruum, teise korruse spordisaali amortiseerunud olmeruumid ehitatakse ringi ning vahetatakse võimla aknad. Ventilatsiooni kamber ehitatakse täiendavalt tantsusaali peale ja lahendatakse vihmavee ärajuhtimine ujula spordisaali hooneosalt koos

talveaia katusele tuleva sademeveega. Eelarvesse on kavandatud tööde maksumus 1 001 847 eurot, mis kaetakse osaliselt Rahandusministeeriumi poolt eraldatud eriolukorra investeeringutoetusega.

Valjala Põhikool - 2021. aastal alustatakse Valjala Põhikoolis energiatõhususe meetme töödega kogumaksumuses 1 123 600 eurot, millest Riigi Tugiteenuste Keskuse kohaliku omavalitsuse hoonete energiatõhusaks muutmise toetus on 549 000 eurot.

Noorte huviharidus ja huvitegevus

Kuressaare Muusikakooli proovisaal - Kuressaare Muusikakooli proovisaali ümberehituse põhiprojekt ning kehtiv ehitusluba on olemas. Tööde käigus lahendatakse hoone pööningul oleva ruumi akustika, siseviimistlus, ventilatsioon, küte ja valgustus sobivaks puhkpilliorkestri proovideks. Eelarvesse on kavandatud objekti maksumus summas 63 726 eurot, mis kaetakse osaliselt Rahandusministeeriumi poolt eraldatud eriolukorra investeeringutoetusega.

Eakate sotsiaalhoolekande asutused

Pärsama Hooldekodu - aastal 2021 on planeeritud Pärsama Hooldekodu ventilatsioonisüsteemi rajamise projekteerimine maksumuses 27 000 eurot.

Mustjala päevakeskus-pansionaadi projekteerimine – 2021. aastal alustatakse Mustjala päevakeskus-pansionaadi ehitusega ja see jätkub 2022. aastani, objekti kogumaksumuseks hinnatakse 1 272 000 eurot. 2021. aastal on eelarvesse kavandatud ehitustööd maksumusega 819 000 eurot.

Kuressaare Hoolekande juurdeehitis - juurdeehitusega luuakse täiendavaid tegevusruume ning laiendatakse praegust saaliruumi päevakeskuses teenuste osutamiseks. Praegused ruumid on jäänud kitsaks ning juurdeehitus võimaldab enamikel klientidel üheaegselt päevakeskuse üritustel ja teenustes osaleda. Eelarvesse on kavandatud objekti maksumuseks 521 585 eurot, mis kaetakse osaliselt Rahandusministeeriumi poolt eraldatud eriolukorra investeeringutoetusega.

Saaremaa valla 2021. aasta finantseerimistegevuse kulud

Kirje nimetus <i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
FINANTSEERIMISTEGEVUS KOKKU	9 047 293	9 056 373	9 080
Kohustuste võtmine	5 500 000	5 500 000	0
Kohustuste tasumine	3 547 293	3 556 373	9 080

SISSEJUHATUS

Ülevaade majanduskeskkonnast

Saaremaa vallast sai pärast ühinemist pindalalt Eesti suurima territooriumiga omavalitsus (2 712 km²). Vallas on moodustatud 10 osavalda, mille esinduskoguks on osavallakogu. Endise Lääne-Saare valla piirkondi esindavad 3 kogukonnakogu. Valla territooriumil on 437 asustusüksust: 1 linn, 9 alevikku ja 427 küla. Vallavalitsuse haldusalas on 65 hallatavat asutust: 36 haridusasutust, 2 spordiasutust, 3 noortekeskust, 1 keskraamatukogu (mille koosseisus on 26 haruraamatukogu), 17 kultuuri- ja rahvamaja (mille koosseisus on 2 noortekeskust), 4 hooldekodu/päevakeskust ning 2 haldusasutust. Seejuures 2020. aastal lisandus 1 haridusasutus (Saaremaa Toetava Hariduse Keskus) ning 2021. aastal lisandub 1 spordiasutus (Orissaare Spordihoone). Vallas tegutseb 18 äriühingut või sihtasutust, mille üle omab vald valitsevat mõju.

Saaremaa vald on elanike arvult Eesti suurim. Saaremaa vallas elas 1. oktoobri 2020. aasta seisuga 31 543 inimest. 1. jaanuari 2020. aasta seisuga elas vallas 31 435 inimest ehk 108 inimest vähem. Elanike arv on siiski viimase kümne aasta jooksul järjekindlalt kõigi aastate vältel vähenenud - kokku 2 136 inimese võrra.

Viimase kolme aasta (2018 –2020) jooksul on valla maksumaksjate arv suurenenud 1 659 inimese võrra. Tulumaksu laekumine valla eelarvesse sõltub omakorda tegelikult tulu saavate ja seeläbi maksu maksvate isikute arvust. See on aasta lõikes ca 1 000 inimese võrra väiksem maksumaksjate arvust aasta alguses. Kui 2019. aasta sees oli tegelikult maksu maksvate isikute arv tõusutrendis, siis 2020. aasta esimeses pooles on see näitaja püsinud ühtlasena

Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi kohaselt kahaneb Eesti majandus 2020. aastal -5,5% ja kasvab 2021. aastal ligi 4,5%. Eesti Panga 10. juuni 2020 avaldatud majandusprognoosi järgi väheneb üleilmse pandeemia mõjul majanduse maht eelmise aastaga võrreldes 10%. 2021. aasta oodatav kasv võib ajutiselt tõusta 8,5%-ni kuid kriisieelne tase taastub 2022. aasta keskpaigaks. Töötuse määr tõuseb 2020. aasta lõpuks üle 13% ja keskmine palk väheneb 1%. Eesti Panga 20. septembri 2020 pressiteates avaldati, et koroonaviiruse mõjul kujuneb 2020. aasta majanduslanguseks -3,8% ja 2021. aastal kasvab majandus 0,2%. Kasvu kiirenemist on oodata alles 2022. aastal. Kuna koroonakriisi olukorras on palju määramatust, siis on majandusprognoosid vasturääkivad ja tuleviku kavandamisel puudub kindlus, milline saab olema majanduse reaalne olukord.

Määruse üldiseloostus

2021. aasta eelarve on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFIS) põhimõtetest lähtuvalt. KOFIS-is sätestatu ning Saaremaa Vallavolikogu 26. jaanuari 2018. aasta määruse nr 4 „Saaremaa valla finantsjuhtimise kord“ alusel on eelarve jaotatud järgmisteks osadeks: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse tulud, investeerimistegevuse kulud, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus. Eelarvestruktuuri selline ülesehitus annab võimaluse eristada valla põhitegevust ja investeerimistegevust. Toodud jaotusega selgub valla põhitegevuse tulude ja kulude vahet ja muutused, samuti investeringute tegemise ja laenude võtmise ning tagasimaksete võimekus.

Seletuskiri lähtub koondeelarve ülesehitusest. Sissejuhatavale osale järgneb eelarve tulude iseloomustus, mis jaguneb põhitegevuse tuludeks ja investeerimistegevuse tuludeks. Sellele järgneb valla kulude iseloomustus valdkondade lõikes, mille käigus saab ülevaate ka hallatavate asutuste eelarvete kohta. Finantseerimistegevuse ülevaade on esitatud eelarve viimases osas.

Eelarve seletuskirjas esitatakse andmed 2020. eelarveaastaks kinnitatud ja 2021. eelarveaastaks kavandatud tulude ja kulude kohta. Eelarve arvandmed on esitatud eurodes.

Eelarve on koostatud lähtudes tekkepõhisest arvestuspõhimõttest. Selle kohaselt kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele sõltumata sellest, kas tehingute eest on raha laekunud või välja makstud.

Käesoleva eelarve koostamisel on aluseks võetud lisaks rahanduse valdkonda reguleerivatele õigusaktidele muuhulgas riigi eelarvestrateegia 2021 – 2024, 2021. aasta riigieelarve seaduse eelnõu, Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga majandusprognoosid, Saaremaa omavalitsuste ühinemisleping, Saaremaa valla arengukava aastateks 2019 – 2030, Saaremaa valla eelarvestrateegia aastateks 2021 – 2024, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna, Eesti Reformierakonna ja Eesti Keskerakonna koalitsioonilepe Saaremaa valla juhtimiseks aastateks 2017 – 2021.

Saaremaa valla 2021. aasta eelarve lühiülevaade

Valla eelarveaasta algab 1. jaanuaril ja lõpeb 31. detsembril. Eelarve on koostatud tekkepõhiselt. Valla 2021. aasta eelarve eelnõus on toodud võrdlusandmed Saaremaa Vallavolikogu 31. jaanuari 2020 määrusega nr 1 kinnitatud Saaremaa valla 2020. aasta eelarvega.

2021. aasta eelarve kogumaht on 61,3 miljonit eurot:

1. põhitegevuse tulud 49,4 miljonit eurot;
2. investeerimistegevuse tulud 5,9 miljonit eurot;
3. investeerimislaen 5,5 miljonit eurot;
4. likviidsed vahendid 0,5 miljonit eurot.

Eelarve esimeseks lugemiseks on põhitegevuse tulude kogumaht 49 476 969 eurot, põhitegevuse kulude kogumaht 45 621 343 eurot ja põhitegevuse tuleml 3 855 626 eurot.

2021. aasta eelarvest tegevusvaldkondade järgi moodustavad kulud haridusele 54,11%, kultuurile ja vabale ajale 10,63%, sotsiaalsele kaitsele 9,50%, majandusele 7,86%, keskkonnakaitsele 4,5%, elamu- ja kommunaalmajandusele 0,94%, avalikule korrale ja tervishoiule 0,18% ning üldistele valitsussektori teenustele 12,28% kogumahust.

Põhitegevuse tulude muutus võrreldes 2020. aasta eelarvega

Põhitegevuse tulud kasvavad kokku 1 29 958 eurot võrreldes 2020. aasta eelarvega, sellest suurim muutus on saadavad toetused tegevuskuludeks summas 1 743 602 eurot. Eelarves on kavandatud tulumaksu 2020. aasta eelarvega samal tasemel. 2021. aasta põhitegevuse tuludest moodustavad maksutulud 55,05%, tulud kaupade ja teenuste müügist 7,56%, saadavad toetused 36,98% ja muud tegevustulud 0,4%. Füüsilise isiku tulumaks moodustab 95,46% valla maksutuludest ja 52,55% valla põhitegevuse tuludest.

Põhitegevuse kulude muutus võrreldes 2020. aasta eelarvega

Põhitegevuse kulud suurenevad kokku 980 183 eurot võrreldes 2020. aasta eelarvega. Antavad toetused vähenevad 280 327 eurot. Muud tegevuskulud suurenevad võrreldes 2020. aastaga 1 260 510 eurot. 2021. aasta eelarve põhitegevuse kuludest moodustavad antavad toetused 9,93% ja muud tegevuskulud 90,07%.

Eelarve menetlemise käik vallavalitsuses

Eelarve koostamise aluseks on Saaremaa Vallavalitsuse 18. augusti 2020. aasta korraldus nr 2-3/1489 „Saaremaa valla eelarvestrateegia aastateks 2021 – 2024 ja Saaremaa valla 2021. aasta eelarve eelnõu ja eelarve eelnõu seletuskirja koostamise ajagraafik ja taotluste esitamise vormid”. Seda korraldust muudeti valitsuse 27. oktoobri 2020. aasta korraldusega nr 2-3/1828. Sel aastal toimus erandina eelarvestrateegia ja eelarve koostamine alates augustikuust paralleelselt või väikese ajalise nihkega. Eelarvestrateegia esitati volikogule menetlemiseks 5. novembril 2020 ning võeti vastu 20. novembril 2020.

Eelarve koostamise ajakava kohaselt esitas rahandusteenistus 18. augustil eelarve koostamise info vallavalitsuse struktuuriüksustele ja hallatavatele asutustele ning 15. septembriks esitati rahandusteenistusele eelarve taotlused. Sellele järgneval perioodil kuni 29. oktoobrini toimusid rahandusteenistuse läbirääkimised vallavalitsuse struktuuriüksustega ning vallavalitsuse nõupidamised eelarve läbivaatamiseks. Eelarve kiideti heaks valitsuse 3. novembri istungil. Seejärel esitati eelarve eelnõu arvamuse avaldamiseks kogukonna- ja osavallakogudele. Kogude arvamuste alusel täiendatakse eelarve eelnõu seletuskirja. Vallavalitsus kinnitas eelarve 24. novembri istungil, misjärel suunati see menetlemiseks vallavolikogule. Rahanduskomisjon esitas eelarvele ühe muudatusettepaneku. Eelarve koos rahanduskomisjoni muudatusettepanekuga kinnitati 29. jaanuari istungil.

TULUD

Põhitegevuse tulud

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU		48 179 011	49 476 969	1 297 958
Maksutulud		27 554 923	27 237 000	-317 923
Tulud kaupade ja teenuste müügist		3 784 304	3 741 583	-42 721
Saadavad toetused tegevuskuludeks		16 554 784	18 298 386	1 743 602
Muud tegevustulud		285 000	200 000	-85 000

2021. aasta eelarve põhitegevuse tulude maht on 49 476 969 eurot, millest maksutulud moodustavad 27 237 000 eurot, tulud kaupade ja teenuste müügist 3 741 583 eurot, toetused tegevuskuludeks 18 298 386 eurot ja muud tulud 200 000 eurot.

2020. aasta eelarve põhitegevuse tulude võrreldav maht on 48 179 011 eurot, millest maksutulud moodustasid 27 554 923 eurot, tulud kaupade ja teenuste müügist 3 784 304 eurot, saadud tegevuskulude sihtfinantseerimine ja tegevustoetused 16 554 784 eurot ja muud tulud 285 000 eurot. 2021. aasta eelarve põhitegevuse tulud on võrreldes 2020. aasta eelarve tuludega suurenenud 2,6%, samas maksutulud on vähenenud 1,1%.

Maksud

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
Maksutulud		27 554 923	27 237 000	-317 923
Füüsilise isiku tulumaks		26 315 670	26 000 000	-315 670
Maamaks		1 229 253	1 230 000	747
Reklaamimaks		7 000	6 000	-1 000
Teede ja tänavate sulgemise maks		3 000	1000	-2 000

Maksud jagunevad vastavalt maksukorralduse seadusele riiklikeks ja kohalikeks maksudeks. Riiklikest maksudest laekuvad kohalike omavalitsuste eelarvesse füüsilise isiku tulumaks ja maamaks. Kohalikud maksud sätestatakse kohalike maksude seadusega, mille alusel on valla- või linnavolikogul õigus kehtestada kohalikke makse.

Kuressaare linnas on kehtivateks kohalikeks maksudeks reklaamimaks ning teede ja tänavate sulgemise maks. Lisaks võimaldab kohalike maksude seadus veel kehtestada parkimistasu, mootorsõidukimaksu, loomapidamismaksu ja lõbustusmaksu, mida Saaremaa vallas

kehtestatud ei ole. Kohalikud maksud moodustavad valla põhitegevuse tuludest 0,01%. Maksude kehtestamist ja laekumist reguleerivad maksukorralduse seadus ja vallavolikogu määrused.

Maksutulud on suurim tululiik, moodustades üle poole põhitegevuse tuludest. Enamus maksutuludest laekub füüsilise isiku tulumaksust. Võrreldes 2020. aasta eelarvega maksutulud vähenevad 1,1% ehk 315 670 euro võrra peamiselt füüsilise isiku tulumaksu prognoositava laekumise vähenemise tõttu.

Füüsilise isiku tulumaksu laekumiseks kavandatakse 26 000 000 eurot, mis on 1,2% vähem kui 2020. aasta kinnitatud eelarves. Prognoosi aluseks on Saaremaa valla maksumaksjate, keskmise palga ja 2020. aasta tegeliku füüsilise isiku tulumaksu laekumise andmed. Saaremaa valla eelarvesse laekuv füüsilise isiku tulumaks on seotud Saaremaa valla rahvastikuregistrisse registreeritud inimeste arvu, nende tööhõive taseme ning keskmise töötasuga, moodustades maksutuludest suurima osa.

Vastavalt Riigieelarve seadusele on kohalikele omavalitsustele eraldatud füüsilise isiku tulumaksu laekumine maksumaksjate brutopalgast järgmine:

Aasta	Tulumaksu eraldise määr	Täpsustus
2013	11,57%	sh. 0,17% on kodualuse maamaksu vabastamisest tuleneva maamaksu laekumise vähenemise hüvitamiseks
2014	11,60%	sh. 0,20% on kodualuse maamaksu vabastamisest tuleneva maamaksu laekumise vähenemise hüvitamiseks
2018	11,86%	suurenes kohalikule omavalitsusele laekuv tulumaksueraldise määr 0,26 protsendipunkti võrra
2019	11,93%	suurenes kohalikule omavalitsusele laekuv tulumaksueraldise määr 0,07 protsendipunkti võrra
2020	11,96%	suureneb kohalikule omavalitsusele laekuv tulumaksueraldise määr 0,03 protsendipunkti võrra

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel ning mis laekub täies ulatuses kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvesse. Maamaks laekub kaks korda aastas – 31. märtsiks ja 1. oktoobriks. Maamaksuseaduse alusel maksu ei määrata ning maksukohustust ei teki, kui maksusumma jääb alla 5 euro.

Koduomanike maksukoormuse vähendamiseks kaotati maamaksuseaduse § 11 alusel alates 2013. aastast maamaks kodualusele maale tiheasustusega piirkonnas 1 500 m² ja hajaasustusega

piirkonnas kuni 2 ha ulatuses. Riik kompenseerib omavalitsusüksustele saamata jäänud tulu füüsilise isiku tulumaksust kohaliku omavalitsuse üksustele eraldatava määra suurendamise kaudu.

Saaremaa Vallavolikogu 15.12.2017. aasta määruse nr 1-2/19 alusel on maamaksumäär Saaremaa vallas 0,8-2,5% maa maksustamishinnast aastas.

Reklaamimaks kehtestati kohalike maksude seaduse alusel Kuressaare Linnavolikogu 10.06.1999. aasta määrusega nr 1. 2021. aastaks kavandatakse reklaamimaksu laekumiseks 6 000 eurot.

Teede ja tänavate sulgemise maks kehtestati kohalike maksude seaduse alusel Kuressaare Linnavolikogu 23.04.1998. aasta määrusega nr 39. Teede ja tänavate sulgemise maksu maksavad füüsilised ja juriidilised isikud demonstratsioonide, rongkäikude ja muude ürituste korraldamise, samuti ehitus- või remonditööde puhul, kui sellega kaasneb avalikult kasutatava tee, tänav, väljaku, pargi, puhkeala või selle osa sulgemine. 2021. aastaks kavandatakse teede ja tänavate sulgemise maksu laekumiseks 1 000 eurot.

Kaupade ja teenuste müük

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
Tulud kaupade ja teenuste müügist		3 784 304	3 741 583	-42 721
Riigilõivud		55 000	55 000	0
Tulud haridusalasest tegevusest		1 621 819	1 527 063	-94 756
Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest		118 860	123 500	4 640
Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest		223 600	253 600	30 000
Tulud sotsiaalialasest tegevusest		1 435 748	1 477 402	41 654
Tulud elamu- ja kommunaalmajandusest		94 982	94 612	-370
Tulud üldvalitsemisest		9 480	9 900	420
Tulud transpordialasest tegevusest		30 000	30 000	0
Üür ja rent		112 819	108 510	-4 309
Õiguste müük		28 496	28 496	0
Muude toodete ja teenuste müük		53 500	33 500	-20 000

Riigilõivud laekuvad kohaliku omavalitsuse eelarvesse vastavalt riigilõivuseadusele järgmiselt:

- ehitusseaduse alusel tehtavad toimingud;
- ühistranspordiseaduse alusel tehtavad toimingud;
- vallasekretäri tõestamistoimingud;
- notariaadiseaduse alusel tehtavad toimingud.

2015. aasta 1. juulist rakendus ehitusseadustik, mille tulemusena muutusid ehitamist reguleerivad põhimõtted. Mitmete väikesemahuliste ehitiste puhul asendab ehitusluba ehitusteatis, mis on riigilõivuvaba. Samas ehitusloa riigilõiv tõusis oluliselt. Seadusandja selgituste (arvutuste) kohaselt jääb kohalikele omavalitsustele laekuv riigilõiv varasema aasta tasemele. 2021. aastaks kavandatakse riigilõivu laekumiseks 55 000 eurot.

Tulud haridusasutuste tegevusest on lastevanemate tasu lasteaedades toidukulude ja õppekulude katteks, laekumised teistelt omavalitsustelt ja haridusasutuste omatulud.

Lastevanemate poolt kaetav õppetasu arvutatakse laste arvu ja kehtestatud kohatasu järgi. Vastavalt vallavolikogu 26.10.2018. aasta määrusele nr 1-2/57 on lastevanemate poolt makstav kohatasu lasteaedades olenevalt piirkonnast 2 - 9% töötasu alammäärast (töötasu alammäär alates 01.01.2020 on 584 eurot kuus). Kõige suurem osalustasu määr 9% kehtib Kuressaare linna lasteaedades.

Kuressaare Muusikakooli ja Kuressaare Kunstikooli õppetasu arvutamise aluseks on Kuressaare Linnavalitsuse 13.12.2016. aasta korraldus nr 702. Muusikakooli õppetasu põhiõppekava alusel on 40 eurot ja pilliõppe õppekava alusel 45 eurot kuus. Kunstikooli põhiõppe õppetasu õpilastele on 20 eurot kuus. Orissaare Muusikakooli õppemaks on 29 eurot kuus. Kärla Muusikakooli õppetasu on vastavalt Kärla Vallavolikogu määrusele nr 36/28.12.2010 14,10 eurot kuus.

Tulud haridusalasest tegevusest vähenevad, sest riigigümnaasiumi avamisega 1. septembrist 2021. aastal vähenevad Saaremaa Ühisgümnaasiumi ja Kuressaare Gümnaasiumi omatulud ja tulud toitlustamisest gümnaasiumi astmelt. Samuti vähenevad Kuressaare Gümnaasiumi tulud seoses ujula remondiga.

Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest on eelarves kavandatud hallatavate asutuste omatulu kultuurialasest tegevusest. Saare Maakonna Keskraamatukogu ja piirkondlike raamatukogude omatulu moodustavad laekumised tehnika rendist, paljundusteenuselt, laenutamise viivistest. Kuressaare Kultuurivara ja valla piirkondlike rahvamajade omatulu moodustub ürituste piletite

müügitulust, tehnika ja ruumide rendist ning teiste etendusasutuste piletite müügi vahendustasust.

Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest Saaremaa Vallavalitsuse 10.09.2019. aasta korraldusega nr 2-3/1589 kinnitati 2019/2020 õppeaastaks Saaremaa Spordikooli õppetasu vahemikus 10 – 15 eurot õppekuus.

Saaremaa Vallavalitsuse 24.09.2019. aasta korraldusega nr 2-3/1665 kinnitati Kuressaare Avatud Noortekeskus Noortejaam õppetasu suuruseks autoringile 19 eurot kuus ja teiste teenuste hinnakiri.

Tulud kasvavad seoses uue hallatava asutuse Orissaare Spordihoone omatulude eelarve lisandumisest 2021. eelarvesse.

Tulu sotsiaalalialasest tegevusest koosneb Kihelkonna ja Pärsama hooldekodude kohatasudest ja teenustest, Kuressaare Hoolekande ja Kuressaare Perekodu teenustest. Kihelkonna Hooldekodu kohatasu tõuseb 20 euro võrra (uus tasu 700 eurot) ja Pärsama Hooldekodu kohatasu tõuseb 60 euro võrra (uus tasu 780 eurot). Kihelkonna Hooldekodu kohatasu tõus katab personali palgatõusu. Pärsama Hooldekodu kohatasu tõus katab toitlustamise kulude kasvu ja töötajate palgatõusu. Kuressaare Hoolekande tulud kasvavad seoses teenuste hinnakirja muutustest.

Tulud elamu- ja kommunaalmajandusest kavandatakse eluruumide rendiks 2021. aastal eluruumide üüritulud ja muud kommunaalteenuste tulud.

Tulud transpordialasest tegevusest on kavandatud piletimüügi tulud Vilsandi ja Abruka laevaliinidelt.

Üüri- ja rendituludena on kavandatud tulud valla omandis olevatelt eluruumidelt ja mitteiluruumidelt ning maa rendile andmisest.

Õiguste müük on valla hoonestusõiguste lepingutest planeeritav tulu.

Muude toodete ja teenuste müük on Kuressaare Linnamajanduse tulud teenuste osutamisest.

Saadud toetused

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
Saadavad toetused tegevuskuludeks		16 554 787	18 298 386	1 743 602
Tasandusfond		1 891 606	2 545 198	653 592
Toetusfond		11 495 285	12 103 958	608 673
Tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimine		3 167 893	3 649 230	481 337

2021. aasta eelarve koostamisel on arvestatud põhitegevuse tuludes riigieelarvest eraldatava tasandus- ja toetusfondiga summas 14 649 156 eurot, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti toetusega 64 760 eurot koelmualade projektile, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti koolipiima toetusega 58 530 eurot, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi väikesaarte transpordi toetusega 157 313 eurot, Kultuuriministeeriumi toetustega Saare Maakonna Keskraamatukogule summas 149 657 eurot, Spordikoolituse- ja Teabe SA treenerite palgafondi toetusega 45 000 eurot, Interreg projektide toetustega 33 000 eurot, Innove SA toetusega väikelahendusteks hariduslike erivajadustega õpilastele 196 703 eurot, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühistranspordi toetusega 2 005 688 eurot, Rahandusministeeriumi maakondliku arendustegevuse toetusega 111 452 eurot, EASi toetus turismiteenustele 38 000 eurot. Haridus- ja Teadusministeeriumi toetusega Saaremaa Toetava Hariduse Keskusele 535 886 eurot, Sotsiaalministeeriumi toetusega puuetega inimeste eluasemete füüsilise kohandamise projektile 53 978 eurot ja Sotsiaalministeeriumi toetusega sotsiaaltranspordi projektile 199 343 eurot.

Muud tegevustulud

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
Muud tegevustulud		285 000	200 000	-85 000
Kaevandamise õiguse tasu		222 000	150 000	-72 000
Laekumised vee erikasutusest		63 000	50 000	-13 000

Kohaliku tähtsusega maardla kaevandamisõiguse tasu aluseks on maapõuseadus, mida arvestab ja kajastab Keskkonnaamet. Osa tasust antakse edasi KOV-idele (kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasu) ja SA-le Keskkonnainvesteeringute Keskus (vastavalt Keskkonnakasutusest laekuva raha kasutamise seadusele). 2021. aastaks on kaevandamisõiguse tasudeks planeeritud 150 000 eurot.

Vee erikasutustasu on vee kasutamine veekogu või põhjaveekihi seisundit mõjutavate ainete, ehitiste või tehnovahenditega. Vee erikasutusõiguse tasust kantakse 50% riigieelarvesse ja 50% vee erikasutuse asukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Vee erikasutusõiguse tasu kogub Keskkonnaamet, mille jaotab kohalike omavalitsuste eelarvete ja riigieelarve vahel. 2021. aastaks kavandatakse vee erikasutustasu laekumiseks 50 000 eurot.

Investeermistegevuse tulud

Põhivara müügitulu on eelarves kavandatud 300 000 eurot. 2020. aastal oli eelarvesse planeeritud müügitulu samas mahus.

Põhivara soetuseks saadav toetus - Eelarvesse on kavandatud Rahandusministeeriumi toetus hajaasustuse programmiks 200 000 eurot, Kultuuriministeeriumi toetus kunstlume tootmiseks 40 000, SA Innove toetus Hariduse tänava kooli ehituseks 1 275 000 eurot, Riigi Tugiteenuste Keskuse toetus Valjala Põhikooli energiatõhusaks muutmiseks 549 000 eurot, väikesaarte programmi toetus hõljuki soetamiseks 122 406 eurot, maakondade arengustrateegiate toetus Sääre tuletorni tehnohoonele 150 000 eurot, Bellingshauseni mälestusmärgile 91 000 eurot ja Kuressaare turuhoonele 38 664 eurot.

Eelarves on kavandatud Rahandusministeeriumilt eriolukorra investeeringute toetus Aia tänava läbimurdele 1 615 470 eurot, Kuressaare Muusikakooli prooviruumi ehituseks 53 834 eurot, Kuressaare Gümnaasiumi ujula remondiks 986 246 eurot ja Kuressaare Hoolekande juurdeehituseks 438 271 eurot.

Finantstuludena on kajastatud intressitulud. Intressituludena on 2021. aasta eelarvesse planeeritud 500 eurot intresse valla arvelduskontodelt.

KULUD VALDKONDADE LÕIKES

Põhitegevuskulude olulisemad muutused 2021. aastal

Valla 2021. aasta eelarve eelnõus on toodud võrdlusandmed Saaremaa Vallavolikogu 31. jaanuari 2020 määrusega nr 1 kinnitatud Saaremaa valla 2020. aasta eelarvega. 2021. aasta eelarve kulud kajastavad 2020. aasta jooksul toimunud muudatusi ning tehtud muudatused avalduvad eelarvete võrdlusandmetes.

Alates augustist 2020 on Saaremaa Vallavalitsuse koosseisus turismi- ja turundusteenistus ning samal ajal alustati likvideerimise protsessi MTÜ-le Visit Saaremaa. Alates 2021. aastast kajastatakse MTÜ-le Visit Saaremaa mõeldud tegevustoetust vallavalitsuse tööjõukuludes ja turismi tegevusala majandamiskuludes.

Alates 01.01.2021 hakkab uus hallatav asutus Orissaare Spordihoone tegutsema varasemate tegevustoetuste mahus.

1. septembril alustab tööd riigigümnaasium ja sellest tulenevalt on valla 2021. aasta eelarves vähendatud Saaremaa Ühisgümnaasiumi ja Kuressaare Gümnaasiumi riigieelarve toetusfondi gümnaasiumi osa õpetajate personalikulusid. Lisaks on eelarve majandamiskuludes vähendatud riigieelarve toetusfondi gümnaasiumiosa kulusid, milleks on koolituskulud, kulud õppevahenditele ja koolilõuna toetus. Valla eelarvesse jäävad alles Orissaare Gümnaasiumi ja Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasiumi gümnaasiumi astme õpetajate personalikulud.

Uue hallatava asutusena loodi 2020. aastal Saaremaa Toetava Hariduse Keskus. Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Saaremaa valla vahel allkirjastatud lepingu kohaselt katab riik esimesel üleminekujärgsel aastal ehk 2021. aastal kooli ülalpidamisega seotud kulud täies ulatuses.

Eelarve eelnõus on majandamiskulud kavandatud eelkõige seadusjärgsete avalike teenuste osutamiseks. Arvestatud on lepinguliste kohustustega ning kaupade ja teenuste hinnatõusudega.

Riigieelarveliste toetustega on arvestatud 2020. aasta tasemel. 2020. aastast 2021. aastasse üleminevate projektide ja investeeringute kulud võetakse eelarvesse 2021. aasta esimese lisaeeelarvega.

Üldised valitsussektori kulud

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
01- Üldised valitsussektori teenused		5 341 453	5 603 379	261 926
Volikogu		235 505	227 655	-7 850
<i>sh töøjõukulud</i>		205 542	205 542	0
<i>sh majandamiskulud</i>		29 963	22 113	-7 850
Vallavalitsus		4 808 598	5 020 274	211 676
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		15 750	15 330	-420
<i>sh töøjõukulud</i>		3 861 428	4 072 444	211 016
<i>sh majandamiskulud</i>		930 220	931 000	780
<i>sh muud kulud</i>		1 200	1 500	300
Kohaliku omavalitsuse üksuse reservfond		260 000	260 000	0
<i>sh muud kulud</i>		260 000	260 000	0
Muud üldised valitsussektori teenused		37 350	95 450	58 100
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		37 350	37 450	100
<i>sh töøjõukulud</i>		0	52 000	52 000
<i>sh majandamiskulud</i>		0	6 000	6 000

Saaremaa Vallavalitsuse kui ametiasutuse koosseisus on 1. novembri 2020. aasta seisuga 165 tähtajatut ja 4 tähtajalist teenistusk kohta. Neist 27 kohta kuulub teenuskeskuste koosseisu. Seega võrreldes algse koosseisuga on teenistuskohdade arv vähenenud 73 võrra. Enamik muudatusest on seotud hallatava asutuse Saaremaa Haldus moodustamisega ja haldusülesannete suunamisega antud asutusele.

Vallavalitsuse liikmete töötasud ja volikogu kulud on kavandatud eelmise aasta tasemel. Vallavanema ja vallavalitsuse liikmete töötasu ja hüvitised on määratud Saaremaa Vallavolikogu 3. novembri 2017. aasta otsusega nr 7 „Vallavanemale ja abivallavanemale töötasu ning hüvitise määramine“. Samuti ei muudeta volikogu esimehe töötasu ning hüvitiste suurust ning volikogu ja volikogu komisjoni töö eest makstava tasu ja hüvitise suurust. Samadel alustel jätkatakse ka osavallakogude ja kogukonnakogu töö eest hüvitise maksmisega.

Vallavalitsuse kui ametiasutuse personalikuludes on kavandatud võrreldes 2020. aasta algse eelarvega (arvestamata lisaelarveid) kasv 211 016 euro võrra. See on tingitud muudatustest vallavalitsuse struktuuris ja teenistuskohdade koosseisus. Nimelt moodustati turismi- ja turundusteenistus 5 teenistuskohaga, valitsuse koosseisu toodi SA-st Saaremaa Valss eestkoste spetsialist ning loodi energiamajanduse nõuniku ametikoht. Täiendavad vahendid tuuakse

eelarvesse vastavalt senise MTÜ Visit Saaremaa toetuse, riigipoolse tegevustoetuse ning maakonna ühiste ülesannete vahendite arvelt. Muus osas on tööjõukulud 2020. aasta tasemel.

Majandamiskulud on samas mahus 2020. aasta algse eelarvega. Samas on eelarve selles osas toimunud sisemiselt mõned muudatused. Selle põhjuseks on valla poolt tarbitavate teenuste hinnatõusud või varasemate aastate tegelike kulude arvestamine. Administreerimiskuludest on kavandatud suurendada info ja PR kulusid. See on tingitud esmajoones 2020. aastal toimunud hanke tulemusena vallalehe väljaandmise kallinemisest. Samas jätkatakse piirkondlike lehtede väljaandmist samal tasemel. Vallavalitsus kasutab ka eelseisval aastal meediamonitoringu teenust. Lisaks on plaanis suurendada kulu postiteenustele ja juriidilistele teenustele. Juriidiliste teenuste hulka kuuluvad lisaks õiguslase teenuse sisse ostmisele kulud notariaalsetele tehingutele.

Muud administreerimiskulud nagu kulu sideteenusele, bürookulud, esindus- ja vastuvõtukulud, kulud trükistele, auditeerimisteenustele on kavandatud varasemal tasemel. Seejuures on võimalik rahastada maakonnaüleseid üritusi - konverentse, tunnustusüritusi ja muud asjakohast riigieelarvest eraldatud maakonna ühiste ülesannete eelarve raames. Jätkub ühinenud valdade arhiivide korrastamine. Kõik endiste omavalitsuste arhiivid on korrastatud ja toimetatud Kuressaares paiknevasse hoidlasse. Töö järgmises etapis tuleb arhiivis sisalduv ette valmistada riigiarhiivi üleandmiseks.

Lähetus- ja koolituskulud on plaanitud eelmise aasta tasemel. Koolituskulud jaotatakse struktuuriüksuste vahel nn pearaha põhimõttel, samuti on planeeritud kulud ühistele koolitustele.

Vallavalitsuse hoonete ülalpidamise kulusid on vähendatud tulenevalt tegelikest kuludest. 2020. aastal korraldatakse uued hanked 2021. aasta koristusteenusele ja elektrienergiale. Sõidukite kulude kavandamisel on lähtutud, et vallavalitsuse teenistujate isikliku sõiduauto kasutamise hüvitise maksmine jätkub 2020. aasta tasemel. Isikliku sõiduauto ametisõitudeks kasutamise hüvitis on 0,20 eurot/km kohta, töölt-koju sõidu hüvitis 0,07 eurot/km kohta.

Infotehnoloogiakulude osas on plaanitud tõus 20 000 euro võrra. Selle põhjuseks on tarkvara litsentside või hoolduse kallinemine, samuti uute tarkvarade kasutuselevõtt. 2021. aastal vahetatakse kasutusrendi teel välja 30 arvutit. IT-valdkonnas võetakse kasutusele haridusteenuste haldamise süsteem ning jätkatakse sotsiaalvaldkonna toetuste menetlemise keskkonna arendamist, samuti leiab aset ühtse Saaremaa infoportaali kaasajastamine.

Rahandusteenistus võtab kasutusele eelarve planeerimise ja täitmise jälgimise lahenduse VeeRa.

Inventari kulud on planeeritud 2020. aastaga samal tasemel. Meditsiini- ja hügieenikulude puhul on arvestatud kuludega tööandja kohustusest tagada teenistujate tervisekontroll. Samuti on arvestatud kompensatsiooniga teenistujatele seoses nägemisteravuse vähenemisega 100 euro ulatuses. Tervise edendamise eesmärgil tervise- ja spordikulude hüvitamiseks on kavandatud iga vallavalitsuse teenistuja kohta 60 eurot aastas. Vallavalitsuse muude kulude all on eelarvesse lisatud kulud riigilõivude tasumiseks.

Muude üldiste valitsemiskulude all on eelarves kajastatud 2021. aastal toimuvate kohaliku omavalitsuse volikogu valimise kulud. Jätkuvalt on eelarves kulud erinevate organisatsioonide liikmemaksudeks.

Avalik kord

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
03- Avalik kord ja julgeolek		53 447	53 345	-102
Politsei		5 000	5 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>		<i>5 000</i>	<i>5 000</i>	<i>0</i>
Päästeteenused		18 447	18 345	-102
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		<i>15 245</i>	<i>15 000</i>	<i>-245</i>
<i>sh majandamiskulud</i>		<i>3 202</i>	<i>3 345</i>	<i>143</i>
Muu avalik kord		30 000	30 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>		<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>0</i>

Eelarves on ette nähtud vahendid projekti „Meri ja mina ka!“ kuludeks summas 5 000 eurot. Projekti raames korraldab Kuressaare politseijaoskond interaktiivseid mereohutuse tunde noortele.

Päästeteenuste kuludena kajastatakse 2021. aastal Kihelkonna, Pöide, Leisi ja Kaarma piirkonna majandamiskulud ning Valjala ja Pihla piirkonna vabatahtlike päästjate komandodele ettenähtud toetused.

Muu avaliku korra kuludeks on planeeritud kulutused ulukite ohjamiseks summas 5 000 eurot, väärivate autojuhtide koolituseks summas 1 000 eurot, kriisireguleerimiseks 7 000 eurot, linnaruumi ja ürituste valveteenusteks 17 000 eurot. 2020. aastast ületulevad projektid kajastatakse 2021. aasta I lisaeeelarvega.

Majandus

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
04- Majandus		3 768 636	3 584 744	-183 892
Maakorraldus		3 000	3 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>		3 000	3 000	0
Mineraalse toorme kaevandamine		14 000	14 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>		14 000	14 000	0
Maanteetransport		675 000	626 048	-48 952
<i>sh majandamiskulud</i>		675 000	626 048	-48 952
Ühistranspordikorraldus		1 961 665	1 963 635	1 970
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		1 901 875	1 872 494	-29 381
<i>sh majandamiskulud</i>		59 790	91 141	31 351
Veetransport		257 629	284 487	26 858
<i>sh töjõukulud</i>		73 028	73 416	388
<i>sh majandamiskulud</i>		184 101	210 571	26 470
<i>sh muud kulud</i>		500	500	0
Kaubandus (autokauplused)		21 684	24 094	2 410
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		21 684	21 684	0
<i>sh töjõukulud</i>		0	2 410	2 410
Turism		163 600	71 142	-92 458
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		156 760	0	-156 760
<i>sh töjõukulud</i>		6 690	1 873	-4 817
<i>sh majandamiskulud</i>		150	69 269	69 119
Üldmajanduslikud arendusprojektid		233 750	265 527	31 777
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		83 643	187 399	103 756
<i>sh töjõukulud</i>		35 323	11 242	-24 081
<i>sh majandamiskulud</i>		114 784	66 886	-47 898
Muu majandus (sh majanduse haldus)		438 308	332 811	-105 497
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		17 200	29 200	12 000
<i>sh majandamiskulud</i>		421 108	301 611	-119 497
<i>sh muud kulud</i>		0	2 000	2 000

Maakonna ühistranspordi toetuseks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministriumilt 2021. aasta eelarve tuludesse arvestatud 2 005 688 eurot ja kuludesse 1 963 635 eurot.

Teede ja tänavate hoolduseks on eelarves ette nähtud 626 048 eurot. Valla hoonete ja rajatiste remondiks on 2021. aasta eelarvesse kavandatud remondifond summas 125 000 eurot.

Projekti „Innovatsiooni saared“ kuludeks on 2021. aasta eelarvesse planeeritud 13 387 eurot, millest projekti tööjõukulud on 11 242 eurot ja korralduskulud 2 145 eurot. Projekt „Innovatsiooni saared“ algas 2017. aastal ja lõpeb 2021. aastal.

Küla- ja alevikurahaks on kavandatud eelarves 40 000 eurot ning külaelu edendamise projektitoetusteks 50 000 eurot. Eelnimetatud tegevuste aluseks on Saaremaa Vallavolikogu 29. augusti 2019. a määrus nr 1-2/30 „Mittetulundustegevuse toetamise kord“.

Keskkonnakaitse

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
05- Keskkonnakaitse		1 798 221	2 051 457	253 236
Jäätmekäitlus		146 200	145 200	-1 000
<i>sh majandamiskulud</i>		<i>146 200</i>	<i>145 200</i>	<i>-1 000</i>
Avalike alade puhastus		1 589 021	1 779 497	190 476
<i>sh tööjõukulud</i>		<i>870 556</i>	<i>1 093 562</i>	<i>223 006</i>
<i>sh majandamiskulud</i>		<i>712 465</i>	<i>681 435</i>	<i>-31 030</i>
<i>sh muud kulud</i>		<i>6 000</i>	<i>4 500</i>	<i>-1 500</i>
Heitveekäitlus		33 000	33 000	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		<i>33 000</i>	<i>33 000</i>	<i>0</i>
Haljastus		30 000	93 760	63 760
<i>sh majandamiskulud</i>		<i>30 000</i>	<i>93 760</i>	<i>63 760</i>

Jäätmekäitluse eelarvesse on planeeritud kulutused uurimis- ja arendustöödeks, Geodata programmi kuludeks, prügikonteinerite valvekaamerate ülevõlpidamiseks, täiendavate prügikonteinerite soetamiseks ja olemasolevate osaliseks väljavahetamiseks, prügiveo kuludeks ja ohtlike jäätmete kampaania korraldamiseks. Jäätmekäitluse eelarvest on välja võetud kalade koelmuala projekti omafinantseeringu vahendid summas 1 000 eurot, mis on viidud haljastuse tegevusalale.

Avalike alade puhastuse eelarve kasv on tingitud peamiselt eelarve tegevusalade ümbertõstmisest. Eelmisel aastal kajastati eelarves kalmistute tööjõukulud muu kommunaalmajanduse tegevusalal ja 2021. aastast kajastatakse mõlema halduse hallatava asutuse kalmistute töötajad tegevusalal avalike alade puhastus.

Heitveekäitluse eelarvesse on kavandatud Kuresaare linna sadeveesüsteemide korrashoidmiseks 33 000 eurot.

Haljastuse eelarve osa sisaldab kulutusi Roomassaare karjamaa hoolduseks summas 10 000 eurot ja valla territooriumi haljastamiseks 18 000 eurot. Täiendavalt on kavandatud PRIA kalade koelmualade projekti kogumaksus summas 65 760 eurot, millest omafinantseeringuks on kavandatud 1 000 eurot.

Hallatavad asutused: Avalike alade puhastus

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
KURESSAARE LINNAMAJANDUS		714 291	700 791	-13 500
<i>sh tööjõukulud</i>		357 856	357 856	0
<i>sh majandamiskulud</i>		352 935	339 435	-13 500
<i>sh muud kulud</i>		3 500	3 500	0
SAAREMAA HALDUS		1 048 970	1 078 706	29 736
<i>sh tööjõukulud</i>		686 940	735 706	48 766
<i>sh majandamiskulud</i>		359 530	342 000	-17 530
<i>sh muud kulud</i>		2 500	1 000	-1 500

Kuressaare Linnamajanduse kulude vähenemine on tingitud samas propotsioonis kavandatud omatulude vähenemisega. Eelarvesse on arvestatud vahendid täiendava sõiduki ja masina soetuseks. Majandamiskuludest tõstetakse liisingute sissemaksed investeeringu kuludeks 2021. aastal lisaelarvega, kui sõidukite soetusmaksumused on täpsustunud.

Saaremaa Halduse kuludes kajastatakse avalike alade puhastuse ja muu kommunaalmajanduse tegevusala kulud. Alates 2021. aastast kajastatakse kalmistu töötajad analoogselt Kuressaare Linnamajandusega avalike alade puhastuse tegevusalal. Tööjõukulude kasv on tingitud eelarve sisesest ümbertõstmisest seoses Saaremaa Halduse täiendavate tööülesannetega rahvamajade ja haridusasutuste territooriumitel.

Elamu- ja kommunaalmajandus

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
06- Elamu- ja kommunaalmajandus		604 360	430 000	-174 360
Elamumajanduse arendamine		85 000	65 000	-20 000
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		45 000	25 000	-20 000
<i>sh majandamiskulud</i>		40 000	40 000	0
Kommunaalmajanduse arendamine		4 000	4 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>		4 000	4 000	0
Veevarustus		1 120	0	-1 120
<i>sh majandamiskulud</i>		1 120	0	-1 120
Tänavavalgustus		253 000	253 000	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		47 000	47 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>		206 000	206 000	0
Muu kommunaalmajanduse tegevus		261 240	108 000	-153 240
<i>sh tööjõukulud</i>		174 240	0	-174 240
<i>sh majandamiskulud</i>		87 000	108 000	21 000

Elamumajanduse arendamine - 2021. aastal antakse korterite hoovialade korrastamise toetust kokku summas 25 000 eurot, mis on samas suurusjärgus varasemate aastatega. Restaureerimistöde toetuseks kavandatud toetus summas 20 000 eurot kajastatakse edaspidi avaliku ruumi kujundamiseks muu majanduse tegevusalal. Valla omandis olevate eluruumide korrashoiuks on 2021. aastal kavandatud 40 000 eurot.

Veevarustuse tegevusalal kajastatakse Kihelkonna piirkonna pumpla majandamiskulusid. Palgafond on seoses struktuurimuudatustega üle viidud avalike alade puhastuse tegevusalale.

Tänavavalgustuse tegevusalal kajastatakse valla teede, tänavate ja muude avalike kohtade valgustuskulusid.

Muu kommunaalmajanduse tegevusalal kajastatakse kalmistute kulusid summas 47 000 eurot. Samal tegevusalal kajastatakse hulkuvate loomade hoiukulud summas 55 000 eurot ja hulkuvate loomade elutingimuste parandamiseks ettenähtud kulud summas 6 000 eurot.

Tervishoid

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
07- Tervishoid		3 521	28 000	24 479
Üldmeditsiiniteenused		3 521	3 000	-521
<i>sh</i> tööjõukulud		321	0	-321
<i>sh</i> majandamiskulud		3 200	3 000	-200
Muu tervishoid		0	25 000	25 000
<i>sh</i> antavad toetused tegevuskuludeks		0	25 000	25 000

Üldmeditsiiniteenuste eelarvesse on kavandatud Valjala piirkonna perearstikeskuse ruumi majandamiskulud.

Muu tervishoiu tegevusalale on kavandatud Saaremaa Vallavolikogu 21. oktoobri 2020. aasta määruse nr 34 „Saaremaa valla eri- ja perearstiteenuse toetuse maksmise kord“ alusel vahendid 2021. aastast Saaremaal perearstina või Kuressaare haiglas eriarstina tööd alustava arsti ühekordseks toetuseks summas 25 000 eurot.

Vaba aeg ja kultuur

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
08- Vabaaeg, kultuur ja religioon		5 000 533	4 849 210	-151 323
Sporditegevus		1 224 624	1 221 354	-3 270
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		247 573	141 660	-105 913
<i>sh töøjõukulud</i>		575 299	660 826	85 527
<i>sh majandamiskulud</i>		401 752	418 868	17 116
Noorsootöö ja noortekeskused		675 130	685 494	10 364
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		354 591	364 859	10 268
<i>sh töøjõukulud</i>		220 197	220 197	0
<i>sh majandamiskulud</i>		100 342	100 438	96
Vaba aja tegevused		234 880	271 647	36 767
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		198 880	172 347	-26 533
<i>sh majandamiskulud</i>		36 000	99 300	63 300
Raamatukogud		1 022 043	1 025 516	3 473
<i>sh töøjõukulud</i>		642 677	642 678	1
<i>sh majandamiskulud</i>		379 366	382 838	3 472
Rahvakultuur		1 405 512	1 377 172	-28 340
<i>sh töøjõukulud</i>		758 607	750 270	-8 337
<i>sh majandamiskulud</i>		646 905	626 902	-20 003
Teatrid		173 844	173 844	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		173 844	173 844	0
Religiooni- ja muud ühiskonnateenused		38 000	38 000	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		38 000	38 000	0
Muu vaba aeg, kultuur, religioon, sh haldus		226 500	56 183	-170 317
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		90 000	35 000	-55 000
<i>sh töøjõukulud</i>		0	4 683	4 683
<i>sh majandamiskulud</i>		136 500	16 500	-120 000

Sporditegevus - Saaremaa Vallavalitsuse kultuuri- ja spordiosakonna sporditegevuse eelarve on kavandatud kogumahus 200 902 eurot, millest 32 000 eurot on ette nähtud renditasudeks Saaremaa Spordikoolile, 10 000 eurot Tali- ja Suvemängudel osalemiseks, 8 000 eurot piirkonnamängude korraldamiseks, 9 292 eurot lahtiste karikavõistluste korraldamiseks ning 141 610 eurot spordi projekti- ja tegevustoetusteks. Sporditegevuse tegevustoetuste hulgas on kavandatud toetada traditsioonilise üritusena Saaremaa Rallit summas 30 000 eurot ja esindusvõistkondi kogusummas 9 000 eurot. Täiendavalt on tegevustoetuste vahenditest planeeritud piirkonna sporditöö korraldamise vahendid Kaarma ja Kihelkonna piirkonnas, terviseradade hoolduse toetused, klubide tegevustoetuse vahendid, Saaremaa Saarte Mängude Assotsiatsiooni liikmemaks summas 10 000 eurot ning spordipreemiad summas 5 950 eurot.

Alates 2021. aastast on vallal uus hallatav asutus Orissaare Spordihoone, mida rahastatakse varasema SA Orissaare Spordihoone ja MTÜ Orissaare Sport tegevustoetustest.

Noorsootöö ja noortekeskused majandamiskulude eelarves on kavandatud noorte volikogu eelarve summas 1 000 eurot ja huvihariduse konverentsi eelarve summas 2 500 eurot. Riikliku huvihariduse toetus on 2021. aasta eelarves noorsootöö all kavandatud 280 403 eurot huvihariduse tegevuste ja projektide toetusteks.

Saaremaa Vallavolikogu 30. augusti 2018. a määruse nr 1-2/38 „Laste ja noorte huvitegevuse toetamise kord erahuvikoolides ja spordiklubides“ alusel on noorsootöö eelarvesse kavandatud toetusteks 80 000 eurot.

Eelarvesse on täiendavalt kavandatud tegevustoetus Leisi piirkonna noorsootöö toetuseks summas 4 200 eurot.

Kultuuri- ja spordiosakonna kultuuritegevuse eelarve on kavandatud kogumahuks 301 647 eurot. Eelarvesse on kavandatud maakondlike ürituste korraldamiseks 29 300 eurot, millest 7 800 eurot on ette nähtud Torgu piirkonna kultuuri- ja sporditöö tegevusteks. Kultuurivaldkonna preemiateks on planeeritud 2 380 eurot, projekti- ja tegevustoetusteks on kavandatud kokku 169 967 eurot.

Saaremaa valla hallatavate kultuuri- ja spordiasutuste eelarvetesse ei ole kavandatud remondikulud igale asutusele eraldi, vaid need on võetud eelarvesse kogusummas 70 000 eurot. Asutuste remonditaotlusi hindab vallavalitsuse kultuuri- ja spordiosakond ning korraldab majandus- ja haldusosakond. Alates 2021. aastast kajastatakse kultuuri- ja spordiasutuste remondifondi kulud samuti kultuuritegevuse eelarves, eelnevalt olid need kajastatud tegevusalal muu vabaaeg.

Saaremaa Muuseumi tegevuse toetuseks on kavandatud 19 867 eurot, milles sisalduvad muuseumi sihtasutuse nõukogu liikmete tasud, projektijuhi ja raamatupidaja palgakulud ja toetus lossipäevade korraldamiseks.

Teatri tegevusalal on 2021. aasta eelarvesse kavandatud Kuressaare Teater SA tegevustoetus ja nõukogu liikmete tasu kokku summas 173 844 eurot, mis on samas mahus 2020. aasta eelarvega. Summa vaadatakse täiendavalt üle eelarve kahe lugemise vahel või korrigeeritakse 2021. aasta lisaeelarvega.

Religioon - valdkonna asutuste tegevuse toetamiseks on kavandatud 38 000 eurot.

Hallatavad asutused: Sporditegevus

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
SAAREMAA SPORDIKOOL		777 390	758 846	-18 544
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		50	50	0
<i>sh tööjõukulud</i>		498 279	498 279	0
<i>sh majandamiskulud</i>		279 061	260 517	-18 544
KÄRLA SPORDIHALL		181 615	185 768	4 153
<i>sh tööjõukulud</i>		97 091	100 178	3 087
<i>sh majandamiskulud</i>		84 524	85 590	1 066
ORISSAARE SPORDIHOONE		0	126 651	126 651
<i>sh tööjõukulud</i>		0	69 206	69 206
<i>sh majandamiskulud</i>		0	57 445	57 445

Kuna Spordikool on täielikult käibemaksukohustuslane, kajastatakse majandamiskulud ilma käibemaksuta. Võrreldes 2020. aasta eelarvega väheneb Saaremaa Spordikooli majanduskulude eelarve käibemaksu osa võrra.

Kärļa Spordihalli majandamiskulusid on korrigeeritud vastavalt 2020. aasta tegelikele kuludele ning lisanduvad täiendavad tööjõukulud piirkonna spordijuhi tööjõukuludeks summas 4 179 eurot ja majandamiskuludeks summas 3 000 eurot.

Piirkonna sporditööd korraldavad täiendavalt veel Laimjala Rahvamaja, Leisi Kool, Mustjala Rahvamaja, Sandla Rahvamaja, Salme Rahvamaja, Valjala Rahvamaja, Lümända Rahvamaja ja Tornimäe Rahvamaja. Alates 2021. aastast planeeritakse piirkonna sporditöö ka Kärļa Spordihalli eelarvesse ja Orissaare Spordihoone eelarvesse.

Uue hallatava asutusena alustab 2021. aastal Orissaare Spordihoone, mille vahendid on ettenähtud varasemate aastate MTÜ Orissaare Sport ja SA Orissaare Spordihoone tegevustoetustes.

Hallatavad asutused: Noorsootöö ja noorteakeskused

Kirje nimetus <i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
KURESSAARE AVATUD NOORTEKESKUS			
NOORTEJAAM	152 933	152 933	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	143	143	0
<i>sh töjõukulud</i>	115 828	115 828	0
<i>sh majandamiskulud</i>	36 962	36 962	0
LÄÄNE-SAARE AVATUD NOORTEKESKUSED	99 253	99 213	-40
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	153	113	-40
<i>sh töjõukulud</i>	57 534	57 534	0
<i>sh majandamiskulud</i>	41 566	41 566	0
ORISSAARE AVATUD NOORTEKESKUS	36 961	37 057	96
<i>sh töjõukulud</i>	21 547	21 547	0
<i>sh majandamiskulud</i>	15 414	15 510	96

Täiendavalt on arvestatud noorsootöö kulud Tornimäe Rahvamaja ja Valjala Rahvamaja eelarvetesse.

Hallatav asutus: Raamatukogud

Kirje nimetus <i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
SAARE MAAKONNA KESKRAAMATUKOGU	1 022 043	1 025 516	3 473
<i>sh töjõukulud</i>	642 677	642 678	1
<i>sh majandamiskulud</i>	379 366	382 838	3 472

Saare Maakonna Keskraamatukogu koosseisu kuulub 26 haruraamatukogu.

Hallatavad asutused: Rahvakultuur

Kirje nimetus <i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
ASTE RAHVAMAJA	93 826	91 433	-2 393
<i>sh töjõukulud</i>	41 200	41 200	0
<i>sh majandamiskulud</i>	52 626	50 233	-2 393
EIKLA RAHVAMAJA	31 521	29 827	-1 694
<i>sh töjõukulud</i>	13 286	13 286	0
<i>sh majandamiskulud</i>	18 235	16 541	-1 694
KARJA RAHVAMAJA	25 459	25 439	-20
<i>sh töjõukulud</i>	14 772	14 772	0
<i>sh majandamiskulud</i>	10 687	10 667	-20
KIHELKONNA RAHVAMAJA	68 020	68 020	0
<i>sh töjõukulud</i>	39 495	39 495	0
<i>sh majandamiskulud</i>	28 525	28 525	0

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
KURESSAARE KULTUURIVARA		389 741	387 241	-2 500
<i>sh tööjõukulud</i>		237 641	237 641	0
<i>sh majandamiskulud</i>		152 100	149 600	-2 500
KÄRLA RAHVAMAJA		90 775	86 018	-4 757
<i>sh tööjõukulud</i>		37 881	37 881	0
<i>sh majandamiskulud</i>		52 894	48 137	-4 757
LAIMJALA RAHVAMAJA		54 483	54 298	-185
<i>sh tööjõukulud</i>		33 604	32 419	-1 185
<i>sh majandamiskulud</i>		20 879	21 879	1 000
LÜMANDA RAHVAMAJA		108 008	100 501	-7 507
<i>sh tööjõukulud</i>		24 146	24 146	0
<i>sh majandamiskulud</i>		83 862	76 355	-7 507
TORNIMÄE RAHVAMAJA		97 928	93 736	-4 192
<i>sh tööjõukulud</i>		58 674	55 386	-3 288
<i>sh majandamiskulud</i>		39 254	38 350	-904
VALJALA RAHVAMAJA		67 653	68 009	356
<i>sh tööjõukulud</i>		42 986	43 842	856
<i>sh majandamiskulud</i>		24 667	24 167	-500
MUSTJALA RAHVAMAJA		41 904	42 646	742
<i>sh tööjõukulud</i>		28 729	29 471	742
<i>sh majandamiskulud</i>		13 175	13 175	0
RAHVAMAJA "NASVA KLUBI"		68 489	67 772	-717
<i>sh tööjõukulud</i>		43 664	43 664	0
<i>sh majandamiskulud</i>		24 825	24 108	-717
ORISSAARE KULTUURIMAJA		76 876	87 594	10 718
<i>sh tööjõukulud</i>		48 610	59 328	10 718
<i>sh majandamiskulud</i>		28 266	28 266	0
PÄRSAMA RAHVAMAJA		55 069	52 910	-2 159
<i>sh tööjõukulud</i>		32 160	29 993	-2 167
<i>sh majandamiskulud</i>		22 909	22 917	8
SALME RAHVAMAJA		94 249	95 177	928
<i>sh tööjõukulud</i>		46 477	47 405	928
<i>sh majandamiskulud</i>		47 772	47 772	0
SANDLA RAHVAMAJA		45 671	47 649	1 978
<i>sh tööjõukulud</i>		33 449	34 377	928
<i>sh majandamiskulud</i>		12 222	13 272	1 050
TARITU RAHVAMAJA		37 996	38 004	8
<i>sh tööjõukulud</i>		20 166	20 166	0
<i>sh majandamiskulud</i>		17 830	17 838	8

Haridus

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
09- Haridus		23 849 957	24 686 246	836 289
Alusharidus (lasteaiad)		6 661 549	6 763 088	101 539
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		361 926	309 871	-52 055
<i>sh töøjõukulud</i>		5 304 670	5 386 405	81 735
<i>sh majandamiskulud</i>		994 953	1 066 812	71 859
Põhi- ja üldkeskharidus		12 207 994	12 894 731	686 737
<i>sh töøjõukulud</i>		10 064 684	10 586 798	522 114
<i>sh majandamiskulud</i>		2 143 310	2 307 933	164 623
Üldkeskhariduse õpetajate töøjõukulud		1 110 330	1 051 679	-58 651
<i>sh töøjõukulud</i>		1 110 330	1 051 679	-58 651
Noorte huviharidus ja huvitegevus		900 171	879 167	-21 004
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		721	725	4
<i>sh töøjõukulud</i>		783 552	766 352	-17 200
<i>sh majandamiskulud</i>		115 898	112 090	-3 808
Koolitransport		278 959	331 948	52 989
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		200	0	-200
<i>sh töøjõukulud</i>		80 879	80 879	0
<i>sh majandamiskulud</i>		197 880	251 069	53 189
Koolitoit		1 353 995	1 335 950	-18 045
<i>sh töøjõukulud</i>		555 697	602 929	47 232
<i>sh majandamiskulud</i>		798 298	733 021	-65 277
Õömaja		75 222	75 223	1
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		25 000	25 000	0
<i>sh töøjõukulud</i>		31 181	31 181	0
<i>sh majandamiskulud</i>		19 041	19 042	1
Hariduse abiteenused		883 977	989 847	105 870
<i>sh töøjõukulud</i>		813 477	902 347	88 870
<i>sh majandamiskulud</i>		70 500	87 500	17 000
Muu haridus, sh hariduse haldus		377 760	364 613	-13 147
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		82 760	68 613	-14 147
<i>sh majandamiskulud</i>		295 000	296 000	1 000

Alates 2021. aastast hakkab haridusvaldkonna hallatavates asutustes kehtima uus majandusmudel, mille alusel võetakse eelarvesse hallatavate asutuste majandamiskulud. Uus rahastamise mudel kehtestab haridusasutuste eelarvestamise üldised ja ühtetaolised alused tagades sellega Saaremaa valla hallatavate haridusasutuste eelarvete võrreldavuse ning loob eeldused asutuste suuremaks autonoomiaks.

Majandamiskulude eelarve jaguneb tinglikult koolide puhul kolmeks ning lasteaedade ja huvikoolide puhul kaheks.

Esimese osa moodustavad kulupõhiselt arvestatud hoonete ja kinnistutega seotud kulud – küte, vesi, elekter ning erinevate tehnosüsteemide hoolduslepingud. Lisaks on lepinguliste kohustuste alusel eelarvesse arvestatud kulud IT liisingute ja lepingute täitmiseks ning inventari rendiks. Kõik kulupõhiselt eelarvestatud vahendid on ette nähtud üksnes vastavate kohustuslike maksete katteks.

Ülejäänud erinevate majandamiskulude eelarve on arvatud asutuste tüübi baasraha ja lapse- või õpilaspõhise pearaha summana. Suurema laste või õpilaste arvuga asutuste puhul on pearaha alusel arvatud eelarve osa korrigeeritud paranduskoefitsiendi abil. Asutuse muu majandustegevuse eelarve arvestamisel on lähtutud eesmärgist tagada asutustele iseseisev otsustusruum ja vastutus oma tegevustes, loobutud on detailsest kuluridade vahelisest jaotusest eelarve tasandil. Samuti on teadlikult arvestatud, et osa lepinguliste kohustuste kate ei tule eelarvetesse mitte kulupõhiselt vaid baas- ja pearaha summana, et motiveerida asutusi otstarbekamale majandamisele.

Tegemist on süsteemi esmakordse rakendamisega Saaremaa vallas. Eelarve võrdlusbaasiks on 2020. aasta algselt kinnitatud eelarve ning juhul kui uue mudeli rakendamine oleks toonud kaasa asutuse baas- ja pearahapõhiselt arvestatud eelarveosa vähenemise võrreldes 2020. aastaga, siis on osa asutuste eelarveid tasandatud selliselt, et eelarve ei väheneks.

Kolmanda osana kajastatakse koolide majandamiskulude eelarves riigieelarvelise hariduse toetusfondi arvelt rahastatavad koolitus ja õppevahendite kulud, mille arvestus lähtub riigi arvestuste üldistest alustest.

Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse 2021. aasta eelarve katab kooli tegevuse kulud kahes tegutsemiskohas: Kallemäe külas ja Kuressaare linnas. Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Saaremaa valla vahel allkirjastatud lepingu kohaselt katab riik esimesel üleminekujärgsel aastal ehk 2021. aastal kooli ülalpidamisega seotud kulud täies ulatuses. Kooli pidamiseks eraldab

Haridus- ja Teadusministeerium Saaremaa vallale 234 422 eurot. Kinnistute korrashoiuga seotud kulude katteks on aastane eraldis 152 268 eurot, millest 9 000 eurot ulatuses teostab kinnistuste haldamisega seotud töid Saaremaa Haldus ning need kulud ei kajastu kooli eelarves.

Riigieelarve hariduse toetusfondi osa kooli eelarves on esialgselt planeeritud 305 145 eurot, summa täpsustub pärast 10. novembri seisuga tehtavaid arvestusi. Lisaks on Saaremaa valla otsuste alusel seoses õpilaste arvu suurenemisega täiendatud kooli personali arvu kahe töötaja võrra, nende kulude katteks on arvestatud vahendeid kokku 26 492 eurot.

Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse eelarve maht 2021. aastal on kokku 858 443 eurot. Täiendavalt on eelarvesse planeeritud rehabilitatsioonitegevusteks 40 000 eurot, mis kaetakse kooli omatulude arvelt.

Saaremaa Ühisgümnaasiumi hoone rekonstrueerimisega seoses on kavandatud kooli õppetöö üleviimine 2021/2022. õppeaastaks hanke korras leitud asenduspindadele Upal. Rendimakseteks on 2021. aasta eelarves arvestatud vastavalt sõlmitud lepingule 28 253 eurot, millele lisanduvad kommunaalkulud vastavalt tegelikule tarbimisele. Rendipindade kooliruumidena kasutuselevõtuks on arvestatud ruumide täiendava kohandamise vajadusega. Tehtavatest täiendavatest kulutusest, mis kattuvad omaniku huvidega, katab omanik ise 50% ning kulutused, mis on vajalikud üksnes koolile, jäävad valla kanda. Täiendava investeeringu vajaduse suurus on täpsustamisel, kulude katteks on arvestatud osaliselt haridusasutuste avariiremondivahendid ning asenduspindade kasutuselevõtuga seotud reserv 20 000 eurot.

Õpilastele vajaliku täiendava transpordi kuludeks on eelarvesse planeeritud 32 800 eurot. Liikluskorralduslikud küsimused lahendatakse koostöös Maanteeameti ja vallavalitsuse liikluskorralduse spetsialistidega.

Upal õppivate õpilaste toitlustamine on kavas lahendada AS Südamekodu ja Kuressaare Ametikooli Upa söökla baasil, vastavad läbirääkimised on käimas.

Asenduspindadele kolimisega seoses langevad ära hoonega seotud kulutused Hariduse 13 hoones, arvestatud on kulude vähenemisega summas 55 000 eurot. Alles jäävad kulutused Kingu 6 maja osas, kus õppetöö jätkub ka koolimaja rekonstrueerimise ajal. Kingu maja õpilaste toitlustamine lahendatakse Kuressaare linna haridusasutuste baasil.

Hariduse abiteenused - Saaremaa Laste ja Perede Tugikeskus alustas tööd 2019. aastal ning on 2020. aasta jooksul järk-järgult kasvanud planeeritud koosseisumahu suunas. Sellest tulenevalt

on suurim kasv asutuse personalikuludes summas 88 870 eurot, mis katab 42 ametikoha 12 kuu töötasukulud. Töötajate arvu suurenemisest tulenevalt kasvavad ka asutuse ruumide rendikulud 15 000 euro võrra, et katta täiendavate ruumide rent OÜ-lt Valsimaja. 2000 euro võrra suurenevad sõidukite ülalpidamisega seotud kulud ning 5000 euro võrra vähenevad asutuse üldised majandamiskulud. Kogusummas kasvab Saaremaa Laste ja Perede Tugikeskuse majandamiskulude eelarve 12 000 euro võrra.

Hallatavad asutused: Lasteaiad

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
ASTE LASTEAED MÕMMIK		409 536	355 553	-53 983
<i>sh tööjõukulud</i>		348 102	296 908	-51 194
<i>sh majandamiskulud</i>		61 434	58 645	-2 789
KURESSAARE IDA-NIIDU LASTEAED		905 004	902 774	-2 230
<i>sh tööjõukulud</i>		777 583	774 252	-3 331
<i>sh majandamiskulud</i>		127 421	128 522	1 101
KURESSAARE PARGI LASTEAED		505 627	659 286	153 659
<i>sh tööjõukulud</i>		423 741	552 246	128 505
<i>sh majandamiskulud</i>		81 886	107 040	25 154
KURESSAARE RISTIKU LASTEAED		837 053	824 617	-12 436
<i>sh tööjõukulud</i>		705 522	691 711	-13 811
<i>sh majandamiskulud</i>		131 531	132 906	1 375
KURESSAARE ROHU LASTEAED		655 328	651 069	-4 259
<i>sh tööjõukulud</i>		560 067	555 964	-4 103
<i>sh majandamiskulud</i>		95 261	95 105	-156
KURESSAARE TUULTE ROOSI LASTEAED		524 171	526 708	2 537
<i>sh tööjõukulud</i>		434 374	436 081	1 707
<i>sh majandamiskulud</i>		89 797	90 627	830
KÄRLA LASTEAED		352 921	339 054	-13 867
<i>sh tööjõukulud</i>		298 117	283 330	-14 787
<i>sh majandamiskulud</i>		54 804	55 724	920

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
LÜMANDA KARU-KATI LASTEAED		196 072	200 781	4 709
<i>sh tööjõukulud</i>		164 011	167 316	3 305
<i>sh majandamiskulud</i>		32 061	33 465	1 404
ORISSAARE LASTEAED PÄIKESEKIIR		328 769	326 145	-2 624
<i>sh tööjõukulud</i>		278 565	272 989	-5 576
<i>sh majandamiskulud</i>		50 204	53 156	2 952
PÄRSAMA LASTEAED		409 874	380 983	-28 891
<i>sh tööjõukulud</i>		296 897	269 074	-27 823
<i>sh majandamiskulud</i>		112 977	111 909	-1 068
SALME LASTEAED		228 255	236 397	8 142
<i>sh tööjõukulud</i>		192 800	193 924	1 124
<i>sh majandamiskulud</i>		35 455	42 473	7 018
TORNIMÄE LASTEAED		143 062	131 929	-11 133
<i>sh tööjõukulud</i>		122 295	111 548	-10 747
<i>sh majandamiskulud</i>		20 767	20 381	-386
VALJALA LASTEAED		388 559	396 355	7 796
<i>sh tööjõukulud</i>		329 754	338 446	8 692
<i>sh majandamiskulud</i>		58 805	57 909	-896

Hallatavad asutused: Lasteaed-alkkoolid

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
KAALI KOOL		326 269	340 116	13 847
<i>sh tööjõukulud</i>		280 088	289 412	9 324
<i>sh majandamiskulud</i>		46 181	50 704	4 523
KAHTLA LASTEAED-PÕHIKOOL		318 279	342 458	24 179
<i>sh tööjõukulud</i>		265 860	292 237	26 377
<i>sh majandamiskulud</i>		52 419	50 221	-2 198
KIHELKONNA KOOL		284 648	251 461	-33 187
<i>sh tööjõukulud</i>		229 684	198 498	-31 186
<i>sh majandamiskulud</i>		54 964	52 963	-2 001
MUSTJALA LASTEAED-PÕHIKOOL		440 146	420 550	-19 596
<i>sh tööjõukulud</i>		375 293	351 175	-24 118
<i>sh majandamiskulud</i>		64 853	69 375	4 522
PIHTLA KOOL		293 491	300 093	6 602
<i>sh tööjõukulud</i>		253 512	254 502	990
<i>sh majandamiskulud</i>		39 979	45 591	5 612

Hallatavad asutused: Põhikoolid

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
ASTE PÕHIKOOL		640 744	661 884	21 140
<i>sh töõjõukulud</i>		526 181	542 804	16 623
<i>sh majandamiskulud</i>		114 563	119 080	4 517
KURESSAARE VANALINNA KOOL		1 134 742	1 170 526	35 784
<i>sh töõjõukulud</i>		960 536	989 108	28 572
<i>sh majandamiskulud</i>		174 206	181 418	7 212
KÄRLA PÕHIKOOL		582 124	643 625	61 501
<i>sh töõjõukulud</i>		502 341	561 589	59 248
<i>sh majandamiskulud</i>		79 783	82 036	2 253
LEISI KOOL		853 847	856 405	2 558
<i>sh töõjõukulud</i>		650 825	662 180	11 355
<i>sh majandamiskulud</i>		203 022	194 225	-8 797
LÜMANDA PÕHIKOOL		456 140	486 665	30 525
<i>sh töõjõukulud</i>		383 963	415 220	31 257
<i>sh majandamiskulud</i>		72 177	71 445	-732
SALME PÕHIKOOL		619 863	633 082	13 219
<i>sh töõjõukulud</i>		512 428	523 063	10 635
<i>sh majandamiskulud</i>		107 435	110 019	2 584
TORNIMÄE PÕHIKOOL		322 139	310 169	-11 970
<i>sh töõjõukulud</i>		250 350	258 759	8 409
<i>sh majandamiskulud</i>		71 789	51 410	-20 379
VALJALA PÕHIKOOL		617 780	623 529	5 749
<i>sh töõjõukulud</i>		491 371	515 260	23 889
<i>sh majandamiskulud</i>		126 409	108 269	-18 140
SAAREMAA TOETAVA HARIDUSE KESKUS		0	873 445	873 445
<i>sh töõjõukulud</i>		0	723 524	723 524
<i>sh majandamiskulud</i>		0	149 921	149 921

Hallatavad asutused: Gümnaasiumid

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
KURESSAARE GÜMNAASIUM		3 067 783	3 135 740	67 957
<i>sh töõjõukulud</i>		2 499 285	2 605 840	106 555
<i>sh majandamiskulud</i>		568 498	529 900	-38 598
KURESSAARE TÄISKASVANUTE GÜMNAASIUM		489 095	493 076	3 981
<i>sh töõjõukulud</i>		426 833	426 811	-22
<i>sh majandamiskulud</i>		62 262	66 265	4 003
ORISSAARE GÜMNAASIUM		1 008 526	1 016 794	8 268
<i>sh töõjõukulud</i>		808 891	807 254	-1 637
<i>sh majandamiskulud</i>		199 635	209 540	9 905
SAAREMAA ÜHISGÜMNAASIUM		2 756 692	2 602 787	-153 905
<i>sh töõjõukulud</i>		2 248 216	2 207 767	-40 449
<i>sh majandamiskulud</i>		508 476	395 020	-113 456

Hallatavad asutused: Hariduse abiteenused

Kirje nimetus <i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
SAAREMAA LASTE JA PEREDE TUGIKESKUS	883 977	984 847	100 870
<i>sh töøjõukulud</i>	813 477	902 347	88 870
<i>sh majandamiskulud</i>	70 500	82 500	12 000

Hallatavad asutused: Noorte huviharidus ja huvitegevus

Kirje nimetus <i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
KURESSAARE KUNSTIKOOL	81 105	79 569	-1 536
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	50	50	0
<i>sh töøjõukulud</i>	63 020	63 020	0
<i>sh majandamiskulud</i>	18 035	16 499	-1 536
KURESSAARE MUUSIKAKOOL	533 005	531 179	-1 826
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	399	399	0
<i>sh töøjõukulud</i>	473 181	470 781	-2 400
<i>sh majandamiskulud</i>	59 425	59 999	574
KÄRLA MUUSIKAKOOL	56 646	55 785	-861
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	64	66	2
<i>sh töøjõukulud</i>	52 182	52 182	0
<i>sh majandamiskulud</i>	4 400	3 537	-863
ORISSAARE MUUSIKAKOOL	228 415	211 634	-16 781
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	208	210	2
<i>sh töøjõukulud</i>	195 169	180 369	-14 800
<i>sh majandamiskulud</i>	33 038	31 055	-1 983

Sotsiaalne kaitse

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
10- Sotsiaalne kaitse		4 221 032	4 334 962	113 930
Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse		503 253	556 907	53 654
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		143 700	135 880	-7 820
<i>sh töøjõukulud</i>		35 323	35 323	0
<i>sh majandamiskulud</i>		324 230	385 704	61 474
Eakate sotsiaalhoolekandeesutused		2 210 716	2 250 653	39 937
<i>sh töøjõukulud</i>		1 371 340	1 332 161	-39 179
<i>sh majandamiskulud</i>		839 376	918 492	79 116
Muu eakate sotsiaalne kaitse		33 000	32 000	-1 000
<i>sh majandamiskulud</i>		33 000	32 000	-1 000
Laste ja noorte sotsiaalhoolekandeesutused		531 202	505 796	-25 406
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		1 200	2 400	1 200
<i>sh töøjõukulud</i>		436 156	399 554	-36 602
<i>sh majandamiskulud</i>		93 846	103 842	9 996
Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse		661 962	688 172	26 210
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		464 819	475 103	10 284
<i>sh töøjõukulud</i>		8 697	45 457	36 760
<i>sh majandamiskulud</i>		188 446	167 612	-20 834
Töötute sotsiaalne kaitse		15 000	15 000	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		15 000	15 000	0
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele		10 000	10 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>		10 000	10 000	0
Riiklik toimetulekutoetus		208 899	229 194	20 295
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		208 899	229 194	20 295
Muu sotsiaalne kaitse		47 000	47 240	240
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		27 000	32 240	5 240
<i>sh majandamiskulud</i>		20 000	15 000	-5 000

Puuetega isikute sotsiaalteenuste eelarvesse on kavandatud 123 002 eurot, sh viipekeele teenus, kuulmisnõustamise teenus, isikliku abistaja teenus, tugiteenused, puuetega laste hooldus- ja rehabilitatsiooni teenused, sotsiaaltransport ning igapäevaelu toetamise teenus. Puuetega inimeste, sh puudega isiku hooldaja toetusteks planeeritud kokku 65 000 eurot ja sotsiaalmaksuks 50 000 eurot. Sotsiaaltranspordi projekti töøjõuludeks on 35 323 eurot ja majandamiskuludeks 199 199 eurot. Eluasemete kohandamise erivajadustega isikutele projekti maksumus on 63 503 eurot.

Eakate sotsiaalhoolekande eelarves on kavandatud hooldekodude teenuste kohatasudeks teistes Eesti hoolekandeesutustes 380 000 eurot.

Eakate muu sotsiaalse kaitse eelarves on kavandatud 32 000 eurot, sh eakate tähtpäevade ja ürituste kulud, eakate transportimise ja valla sotsiaaltöötajate töösõitude kütusekulud.

Muu perekondade ja laste sotsiaalse kaitse eelarve teenusteks on kavandatud 173 069 eurot, sh laste turvakodu teenus, lapsehoiuteenus, asenduskodu teenus, tugiisikuteenus, pereteenused, laste hoolekande programmid ning toidupanga majanduskulud.

Toetuseid on eelarves kavandatud kokku 475 103 eurot, millest moodustab sünnitoetus 128 000 eurot (sarnaselt 2020. aastale ka 2021. aastal 400 eurot lapse kohta), ranitsatoetus 58 000 eurot (2021. aastal 200 eurot lapse kohta), hoolduspere toetus 22 500 eurot, erakorraline toetus 55 000 eurot ja sissetulekust sõltuv toetus 120 000 eurot. Matusetoetuseks on arvestatud riigieelarve vahendite toel 2020. aasta tasemel 91 603 eurot.

Riikliku toimetulekutoetuse summa on eelarves kavandatud 2020. aasta tasemel 229 194 eurot.

Muu sotsiaalse kaitse eelarves on kavandatud sotsiaalkorterite majandamiskulud, elektriautode kulud, sotsiaal- ja tervishoiu valdkonna projektitoetusteks 16 000 eurot ning Kuressaare Haigla tegevustoetuseks 9 000 eurot. Tegevustoetusena on planeeritud eelarvesse Saaremaa Puuetega Inimeste Koda MTÜ, Saare Maakonna Invaühingu ning Saaremaa Lasterikaste Perede Ühenduse toetused. Randvere Tööppekeskuse tegevustoetuseks vastavalt vara tasuta kasutamise lepingule on 2021. aasta eelarves kavandatud 15 000 eurot.

Hallatavad asutused: Eakate sotsiaalhoolekande asutused

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
KIHELKONNA HOOLDEKODU		359 040	408 000	48 960
<i>sh töøjõukulud</i>		238 485	264 046	25 561
<i>sh majandamiskulud</i>		120 555	143 954	23 399
KURESSAARE HOOLEKANNE		902 952	925 412	22 460
<i>sh töøjõukulud</i>		700 305	709 557	9 252
<i>sh majandamiskulud</i>		202 647	215 855	13 208
PÄRSAMA HOOLDEKODU		495 108	537 240	42 132
<i>sh töøjõukulud</i>		327 102	358 557	31 455
<i>sh majandamiskulud</i>		168 006	178 683	10 677

Kuressaare Hoolekanne osutab teenuseid Kuressaares, Sandlas, Pähklas ja Valjalas. Töøjõukulude kasv 2021. aastal tuleneb ESF vahenditest rahastatud koduteenuse ja intervallteenuse projekti lõppemisest, teenuse osutamise jätkamisest valla rahastusel ning Kuressaare sotsiaalmaja Voolu 7 teenuse kvaliteedi tõstmisest. Majanduskulude kasv on seotud personali arvu kasvuga (koduhooldajad ja Voolu 7 töötajad).

Pärsama Hooldekodu on isemajandav hallatav asutus. 2021. aasta eelarve eelnõus on kavandatud kohatasu tõus 8,3% ning tasu suuruseks on 780 eurot. 2020. aastal on kohatasu 720 eurot. Majandamiskulude kasv tuleb palgamäärade korrigeerimisest ja toidu- ning üldmeditsiini vahendite kulude kasvust.

Kihelkonna Hooldekodu on isemajandav hallatav asutus. 2021. aasta eelarve eelnõus on kavandatud kohatasu tõus 2,9% ning tasu suuruseks 700 eurot. 2020. aastal on kohatasu suuruseks 680 eurot. Kihelkonna Hooldekodu tööjõukulude kasv tuleneb peamiselt palgamäärade korrigeerimisest.

Hallatav asutus: Laste ja noorte sotsiaalhoolekande asutus

Kirje nimetus	<i>eurodes</i>	Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
KURESSAARE PEREKODU		531 202	505 796	-25 406
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>		1 200	2 400	1 200
<i>sh tööjõukulud</i>		436 156	399 554	-36 602
<i>sh majandamiskulud</i>		93 846	103 842	9 996

Kuressaare Perekodu põhitegevuseks on Saare maakonna lastele hoolekandeteenuste (asenduskodu-, lapsehoiu- ja rehabilitatsiooniteenuse) pakkumine. Lisaks põhitegevusele osales Kuressaare Perekodu Sotsiaalkindlustusameti poolt välja kuulutatud hankes „Raske ja sügava puudega lastele tugiteenuste (lapsehoiu-, tugiisiku- ja transporditeenuse) pakkumiseks”. Leping Sotsiaalkindlustusametiga sõlmiti aastateks 2018 - 2020. Projekt võimaldab arendada puuetega lastele pakutavaid teenuseid ning koolitada teenust osutavaid spetsialiste. Kuressaare Perekodu tööjõukulude vähenemine 2021. aastal tuleneb eelpoolnimetatud projekti lõppemisest Kuressaare Perekodu alt. Saaremaa vallavalitsus osaleb samasisulises jätkuprojektis, kus projekti ülesehitusest tulenevalt on projekti personali tööjõukulud viidud vallavalitsuse eelarvesse. Teenuse pakkujaks jääb endiselt Kuressaare Perekodu. Asenduskoduteenust osutatakse kahes peremajas, millest ühes elavad raske ja sügava liitpuudega lapsed/noored ning nendega koos ka lapsehoiuteenuse lapsed, kes on nädalahoius (suure hoolduskoormusega lapsed). Teises peremajas on tavalapsed ja kerge vaimupuudega lapsed. Asenduskoduteenusel on kümme last.

FINANTSEERIMISTEGEVUS

Saaremaa valla 2021. aasta eelarve finantseerimistegevuse kulud

Vald	Laenud	Lepingu- järgne laenusumma	2020	2021	2022...	Kokku
Kihelkonna	Danske Pank AS, nr KL-1580317KI/15.03.201	950 000	68 469	68 469	676 126	813 063
Kuressaare	Nordea Bank leping nr 0932282158003	853 000	86 016	86 016	172 040	344 072
	Danske Bank AS Eesti filiaal leping KL-250806	327 960	34 674	23 146	0	57 820
	Danske Bank AS Eesti filiaal leping KL-090207	108 033	6 421	6 461	46 565	59 447
	Danske Bank AS Eesti filiaal leping KL-250615	5 000 000	515 655	515 655	1 804 793	2 836 104
	Danske Bank leping KL-120617 KU	3 500 000	358 696	358 696	1 972 826	2 690 217
Laimjala	Swedbank AS 13-059861-JI	100 000	10 516	10 749	18 918	40 183
	Swedbank AS 15-059219-JI	70 000	7 050	7 163	25 939	40 152
	Swedbank AS 16-064720-JI	160 000	15 828	16 074	76 880	108 782
	Swedbank AS 16-130891-JI	140 000	13 659	13 873	72 614	100 146
	Swedbank AS 17-136246-Ji	40 000	3 817	3 893	24 264	31 974
Leisi	AS SEB Pank nr 2012015751 27.07.2012	167 300	18 589	18 589	10 843	48 021
	Danskebank laenuleping nr KL-190814LE	200 000	13 679	13 679	104 247	131 605
	Swedbank AS nr 17-105004-JI	400 000	43 636	43 636	247 272	334 545
Lääne-Saar	Swedbank AS 06-064375-JI	241 266	17 662	64 493	0	82 155
	AS SEB Pank 2007031950	766 940	52 291	52 291	34 861	139 443
	Danske Bank A/S Eesti filiaal KL-210617LA	7 840 000	495 785	495 785	5 205 740	6 197 310
Mustjala	Nordea Bank AB Estonia	300 000	30 000	30 000	150 000	210 000
Orissaare	Danske Pank KL-250515OR	631 000	50 700	116 400	406 900	574 000
	Danske Pank KL-261015OR	167 700	14 400	14 400	123 300	152 100
Pihla	AS SEB Pank, leping 2013026079	140 000	14 364	14 364	25 088	53 816
	AS SEB Pank, leping 2016011272	175 000	24 996	24 996	50 020	100 012
	AS SEB Pank, leping 2017013692	350 000	36 842	36 842	202 631	276 315
Pöide	AS SEB Pank	400 000	39 416	39 416	210 220	289 052
Saaremaa	AS SEB Pank leping 2019009313	3 500 000	337 946	342 221	2 708 281	3 388 449
2019	leping 2019018457	3 500 000	341 787	345 689	2 812 524	3 499 999
2019	Leping 19-1242220-JI	3 000 000	196 404	294 605	2 486 842	2 977 851
	UUS laen 2020	1 500 000	50 000	150 000	1 350 000	1 550 000
	UUS laen 2021	5 500 000	0	175 000	5 325 000	5 500 000
Salme	AS SEB leping nr 2016014010	300 000	33 410	33 410	154 831	221 651
	AS SEB leping nr 2012014811	150 000	17 227	17 227	9 182	43 636
	AS SEB leping nr 2008012233	67 110	4 900	4 900	6 943	16 743
Torgu	Swedbank AS 17-091393-JI-1	190 000	22 136	22 136	101 456	145 728
Valjala	Swedbank AS 16-096630-JI	271 957	30 788	30 788	148 806	210 381
	AS SEB 2017020589	93 767	19 729	19 729	14 796	54 254
	Kokku laenud	41 101 033	3 027 489	3 510 789	26 780 748	33 319 025
	Kapitalirendid					0
Kuressaare	Laadur Avant	44 256	7 148	7 369	3 835	18 352
	Traktor John Deere 4066R	64 800	9 556	9 748	18 384	37 689
	Bucher Citycat	167 728	25 965	26 693	18 209	70 867
	SEB Liising AS	6 240	2 621	1 774	0	4 395
	Kokku kapitalirendid	283 024	45 291	45 584	40 428	131 303
Kokku		41 384 057	3 072 779	3 556 373	26 821 176	33 450 328

Lisa 1 „Saaremaa valla 2021. aasta eelarve“ seletuskirja eelnõule

Vastavalt kohaliku omavalitsuse finantskorralduse seaduse § 22 lõikele 2¹ esitatakse eelarve eelnõu ja seletuskiri arvamuse avaldamiseks osavallakogudele. Arvamused lisatakse volikogule esitatava eelarve eelnõu seletuskirjale. Saaremaa valla kogukonna- ja osavallakogude (edaspidi *kogude*) eelarvearutelude koosolekud toimusid ajavahemikul 4. – 17. novembril 2020. aastal.

Kogudele selgitati vallaeelarve ülesehitust ja koostamise põhimõtteid. Arutelude käigus selgitati teatud eelarveartiklite kulude suurust, samuti valla võimalusi teatud objekte või eelarve kulukohti rahastada. Esitatud seisukohad võeti kogude poolt teadmiseks.

Sooviti selgitusi muudatustest mõnede hallatavate asutuste kuludes võrreldes eelmise aasta eelarvega. Valdavalt oli tegu asjaoluga, et võrdlus oli tehtud 2020. aasta baaseelarvega ning arvestusse ei läinud lisaeelarvetega tehtud muudatused. Kogudele saadeti sellekohased kirjalikud selgitused. Ettepanekuid, mis hõlmasid 2021. aastast edasist perioodi, käsitletakse Saaremaa valla eelarvestrateegia aastateks 2022 - 2025 menetlemise raames.

Kogud tegid vallavalitsusele järgmised konkreetsed ettepanekud:

Mustjala osavallakogu soovis tuletõrje veevõtu tiikide puhastamist, rahvamaja parkla projekteerimist ning kõlakoja majandushoone projekteerimist.

Vallavalitsus arutab nimetatud ettepanekuid eelarvejaotiste „majanduse remondifond“ ja „planeeringud ja projektid“ sisemise jaotuse kinnitamisel.

Orissaare osavallakogu pidas vajalikuks kultuurimaja remondi rahastamist vähemalt 200 000 euro ulatuses, et lõpetada esimese järjekorra hädavajalikud tööd.

Vallavalitsus mõistab ettepaneku olulisust. Arvestades eelarve investeringupositsiooni pingelisust, eestkätt seoses objektide kallinemise ja lisandunud omafinantseeringu kuludega nn riigi eriolukorra investeringutoetuse objektide rahastamisel, käsitletakse seda 2021. aasta I lisaeelarve menetlemise käigus.

Pihlta osavallakogu ei nõustunud, et Kaali-Kõljala kergliiklusteed rahastatakse Pihlta piirkonna 2021. aasta teede rahast, kuna see objekt oli ühinemislepingus kirjas.

Vallavalitsus nendib, et kergliiklustee on ühinemislepingus kaasrahastusega objekt ning see tehakse tulenevalt koostööleppest Maanteeametiga. Vallapoolse investeeringu osas täpsustatakse valla 2021. aasta eelarve teede eelarvejaotise kinnitamisel täpsem rahastamise allikas, sealhulgas milline on piirkonna teede rahade osatähtsus.

Pöide osavallakogu soovis, ühinemislepingus ettenähtud sotsiaalpindade remondiga seotud summad suunata uute sotsiaalpindade soetamiseks Pöide piirkonda või siis kasutada seda alternatiivi puudumisel päikesepaneelide paigutamiseks Tornimäe Põhikooli katusele, et läbi selle tagada hoone suurem energiatõhusus.

Vallavalitsuse hinnagul vajavad nimetatud ettepanekud sisulist analüüsi ning neid saab käsitleda tulevikus.

Lisa 2 „Saaremaa valla 2021. aasta eelarve“ seletuskirja eelnõule

Muudatusettepanek
Saaremaa Vallavolikogu määruse
„Saaremaa valla 2021. aasta eelarve“
eelnõu juurde

1. Muuta määruse eelnõu alljärgnevalt:

1.1 Määruse lisa 1 read „Põhitegevuse tulud“ ja „Saadavad toetused“ ning read „Sotsiaalse kaitse“ ja „Antavad toetused tegevuskuludeks“ muudetakse ja kajastatakse alljärgnevalt:

	PÕHITEGEVUSE TULUD	49 476 969
	Saadavad toetused	18 298 386
10	Sotsiaalne kaitse	4 334 962
	Antavad toetused tegevuskuludeks	889 817

1.2 Saaremaa valla 2021. aasta eelarve ja eelarve seletuskirja eelnõu osa „Saaremaa valla 2021. aasta põhitegevuse kulud“ muudetakse ja kajastatakse alljärgnevalt:

		Eelarve 2020	Eelarve 2021	Muutus
10	Sotsiaalne kaitse	4 221 032	4 334 962	113 930
	Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	661 962	688 172	26 210

1.3 Saaremaa valla 2021. aasta eelarve ja eelarve seletuskirja eelnõu osa „Kulud valdkondade lõikes“ allosa „Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse“ muudetakse ja sõnastatakse alljärgnevalt:

„Muu perekondade ja laste sotsiaalse kaitse eelarve teenusteks on kavandatud 173 069 eurot, sh laste turvakodu teenus, lapsehoiuteenus, asenduskodu teenus, tugiisikuteenus, pereteenused, laste hoolekande programmid ning toidupanga majanduskulud.

Toetuseid on eelarves kavandatud kokku 475 103 eurot, millest moodustab sünnitoetus 128 000 eurot (sarnaselt 2020. aastale ka 2021. aastal 400 eurot lapse kohta), ranitsatoetus 58 000 eurot (2021. aastal 200 eurot lapse kohta), hoolduspere toetus 22 500 eurot, erakorraline toetus 55 000 eurot ja sissetulekust sõltuv toetus 120 000 eurot. Matusetoetuseks on arvestatud riigieelarve vahendite toel 2020. aasta tasemel 91 603 eurot“.

1.4 Tulenevalt eeltoodud muudatustest tehakse Saaremaa valla 2021. aasta eelarve ja eelarve seletuskirja eelnõus täiendavad kohased muudatused eelnõu numbrilistes väärtustes.

Muudatusettepaneku esitaja: rahanduskomisjon